

המלה

ישרו בערכה מסלה לאלסינו (ישעי' מ' ג')

ירחון — בעברית ובאידיש

מוקדש לעניני תורה ויהדות

יוצא לאור ע"י ועד הרבנים דניו-יארק רבתי

חוברת ו' ו' ח'

כ"ה, חרשי תמוז-אב-אלול, ת"ש

שנה ה'

ת כ ן ה ע נ י נ י ם :

שאלות הזמן : לשנה טובה ; אוי לה לספינה שאברה קברניטה ; ובהקהיל את הקהל תתקעו
 ולא תריעו ..... המערכת
 הפגנה — אבל לא תגרה ..... הרב יוסף אלי' הענקין
 איכה ..... הרב אהרן בן-ציון שורין
 כפילות משרות בהוראה העברית, הטובה היא אם דעה ? ..... ר. ע. ורטהיים
 חרושי תורה : קונטרס המים ..... הרב ניסן טעלושקין
 ישוב ובאור כפייה"מ להרמב"ם ..... הרב מאיר שאפירא
 חקירה ורדישה בערות אשה ..... הרב יוסף מאיר מרגליות
 אירישע אַבטיילונג : זייגען מיר באמת גערעכט ? ; לאַמיר'זשע געדיינקען ..... רעדאקציע
 אנורת ישראל קאָנווענשאָן ; טעטיגקייט פון ועד הרבנים ; באַשטראַפּטע מאכילי טרופות ;
 ברכות ומודעות.

"HAMSILOH"

Published by
RABBINICAL BOARD OF GREATER NEW YORK
229 East Broadway, New York, N. Y.

Vol. 5.

New York, July - Aug. - Sept., 1940.

No. 6-7-8.

ת נ א י ה ח ת י ט ה

\$1.00 — לחצי שנה

לשנה — 2 דולר

נרפס בבית הדפוס גינזבורג ליינאָמייפונג קאָמפאָני, 63 סאָפּאָלק סטריט, ניו יאָרק, נ. י.

המלה

ישרו בערבה מסלה לאלסינו (ישעי' מ' ג')

ירחוק — בעברית ובאידית

מוקדש לעניני תורה ויהדות

יוצא לאור ע"י ועד הרבנים דניו-יארק רבתי

חוברת ו' ו' ח'

כ"ה, חרשי תמוז-אבאלול, ת"ש

שנה ה'

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

מתוך יגון נורא וצער עמוק מכל תהום על צרת ישראל, ובשעת של זוועת נוראה ואיומה שהקיפה את נפש אומתנו, נעמוד בימים הנוראים, הבאים עלינו לטובה, לפני אבינו שבשמים ביחד עם כל רבותינו, גדולינו וחברינו הרבנים שבארצות הברית, בארצנו הקדושה ובכל אתר ואתר, וביחד עם כל אחינו בני ישראל שבים ושבובשה השרוים בצרה ובשביה, בצער ובאנחה בכל חלקי התבל, ובכל כואב ודועד, באנחות השוברות מתנים ובצעקות המפלחות רקיע נעורר את השמים ושמי השמים לשום סוף לסבלותינו! תסתלק נא השנה החולפת ביחד עם הפורעניות שהביאה בכנפיה וכה אין בגופנו החלוש והמרוצץ לשאתן. ו " ת ש א " נא השנה הבאה שלום ושלוה לתבל ומלואה, ברכה לגוף ולנפש אומתנו המעונה, ישועה ונחמה לארצנו הקדושה, אורה לתורה להאיר לארץ ולדרים עליה, גאולה לשכינתא דבגלותא ושלמון מלכות שמים שיבא ע"י משיח צדקנו.

„אוי לה לספינה שאבדה קברניטה“!

ספינתנו המטורפת בין גלי ים סוער ועכור מדם ודמעות, ספינתנו הרדופה מן הפח אל הפחת והיא תועה ואינה מוצאה לה מקום מפלט כמרחק להשליך בו עוגן, ספינתנו לא היתה בכל זאת גלמודה, כי קברניט היה לה בוויילנא העיר המעטירה, רבן של בני הגולה, גאונם וקדושתם, מורם ומדריכם של רבבות אלפי בני ישראל גאון התורה תפארתה ועטרתה מרן הרב ר' חיים עוזר גראדזענסקי זצ"ל; והיה כל איש ישראל תושב הספינה, שצער עמוק וצורב מפעפע בלבו, מתנחם ומתעודד, כי קברניט לנו, רב חובל, פטרונו המתענין בצרת ישראל, נושא עליו את עולו ומוסר נפשו על קיומו; והיה כל איש רוח בנו שהיה מתמרמר על רוח ישראל סבא הטובע בים של צרה, שהיה דואג על גורל תורתנו הקדושה בשעה זו שכל לב בישראל פונה לאלפי אחיו ההולכים וכלים חו"ש מחרב מדבר ומרעב, וכל פעולה וכל מעשה הצלה מוכרחים להיות מכוונים להנאנחים והנאנקים המתחננים על גופם ונפשם תחת יד הנוגשים העריצים ותורה זו, חיינו ואורך ימינו, מה תהי עליה — היה כל איש הרוח בנו שלבו כואב לגורלה של תורתנו הקדושה נושא עיניו לקברניטו שבוויילנא, שנשא על שכמו דאגה זו ומפול זה בקיום ישראל, רוחו ותורתו, שידיו מטפחות בשפיר ובשליה, בתורתם של קטנים וגדולים, בתנוקות של בית רבן כחדריהם, ובגדולי חכמי התורה בישיבותיהם והיכליהם. ידע כל איש רוח בישראל, כי תורתנו בידים כמותות נתונה. יש קברניט לספינה מטורפת שלנו.

אבל הנה פתאום ואתא יום, שבא בו השמש בצחרים, יום החמישי לחודש מנחם אב שנה זו, יום שבו נצחו האראלים את המצוקים ונלקח ממנו רב חובלנו. וגלמודים היינו בשעה שנחונן היה לנו כל כך, בשעה שלא היתה כמות לפורענויות בבית ישראל. אוי לנו כי שודדנו. הצדיק אבד ואיך נתנחם, כי מי יתן לנו תמורתו! ואין לנו אלא לשבת דומם ולהתפלל בנימי לבנו הכאוב, כי זכות מעשיו הגדולים בשביל תורתנו ועמנו, תעמוד לנו שם, והיה גאון עוזינו שאהב את ישראל כל כך, למליץ טוב בעד עמו הנדכה ובעד תורתנו המתפלשת בעפר, והיתה תקומה לתורתנו ולעמנו כתוך העולם החשוך הזה, ותבא סוף סוף הישועה והנאולה שקברניטנו ביחד אתנו התפללו עליהן ומצפים אליהן בכל שעה ושעה, ואם בחייו כך, לאחר פטירתו על אחת כמה וכמה ש„גדולים צדיקים וכו'“.

שאלות הזמן

מתכנסים ברבבותינו למקום הקדושה והאורה הזה, כשהיו לבותינו מלאים חדוה ושמחה על כל גדוטיהם, ועינינו מבריקות מזיו האורה של גלוי השכינה, שלא היה אחד מישראל שלא היה נהנה ממנו בירושלים עיר קרשנו — בתקופה ההיא היו תוקעים מרוב שמחה, והרי כך נאמר: „וביום שמחתכם ובמועדיכם וכו' ותקעתם בחצוצרות וגו' (בהעלותך)“. יום מועד

„ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו“

שנים הם סוגי התקיעות שהיינו תוקעים לפי התקופות השונות של קיומנו הארוך.

בזמן פריחתנו, כשישבנו בארצנו בשלום ובשלחה, איש תחת נפנו ואיש תחת תאנתו, כשהיה בית מקדשנו בית תפארתנו סיים והיינו

יום שמחה זקוק לתקיעה המעוררת ומעוררת שמחת הנפש. אבל הנה באו תקופות אחרות, באו ימים שחשכו עינינו מצדות תכופות ולבנו לא הלך עוד לחרוה, מארצנו גלינו בעוונותינו הרבים, ובית תפארתנו היה למוקר, ואנו נעים ונדים מגלות לגלות ובאחת מהן אין מנוח לכף רגלינו, דמינו הפקר ואנו נתונים לשוד ומרמס לפני כל נבל ושואף לרם, וערכה כל שמחה כי כל פנים קבצו פארוך, ובמצבנו הזה אין אנו תוקעים אלא מתריעים, כי „צד צורך אותנו" ואז ו„הרעתם" כחצוצרות (שם).

ועכשיו שלא זכינו, ושרוים אנו בצרה שלא היתה כמות בתקופות היותר חשכות, בשכליה באה לעולם ואנו חו"ש כסכנת כליה עומדים, כשחרכ שונא אוכלת על ימין ועל שמאל כל חלקה טובה שכנו, כשישוכים שלמים ביניהם כאלה שהיכלי התרה שקננו בהם היו מבצרי קיומנו, ישובים שהתגאינו במעשה הצדקה והחסד שלהם, ישובים כאלה היו למשואות ועיי מפלות, וקהילותיהם הקדושות יוצאות בגולה, וצרותיהם על שבמם, ואפילו יש בנו זעיר פה זעיר שם איזה מקום מנוחה מדומה, הרי גם לאלה המוצלחים איך ינעם זיו שמשם, ואיך ימצאו תענוג בחייהם כשאחיהם גועים חו"ש ביסוריהם, ואיך נשיר ואיך נתקע בשופר לעורר לשמחה ששבתה מאתנו, בשעה שכל לב בישראל גווחי גניח ויילולי יליל וכמרי נפשו מויל דמעות דותחות המאפילות את עיניו — וראי שכן הוא, אבל כמה דברים אמורים ביחידים, כל יחיד כפינתו רשאי לשפוך את נפשו לגנח וליילל, כי איך אפשר לו להתאפק ולבנו כואב עליו כל כך, — אבל בצבור כקבוץ עם, בהקהיל את הקהל, אסור לנו להתדיע בצבור אנו מוחים רמעותינו, מכווצים את לבנו ומתאזרים אז, מתגברים על רוחנו ואיש את אחיו צריך לחזק ולעודד, כי חס לנו ליפול ברוח, וחלילה לנו להתיאש, כי ראשית חורבן יאוש, ואם חו"ש הצבור יפול ברוחו ויאוש יתקוף אותו יבא חורבן בכל מוסדותיו של הצבור, ומי יחזיק בתורה הסובלת במונו, ומי יתן עזרה לאלפי האומללים שאין להם אלא אנו וכיוצא בנו

הפגנה — אבל לא תגרה!

מאת הרב יוסף אלי' הענקי

„הי לי בעוזרי ואני אראה בשוואי"

משל הריוט אומר: „ישמרני ה' מאוהבי— ומישוואי אשתמר בעצמי". ושני דברים אמתיים יש במשל הזה. א) שיש להזהר מכעס אויב, ושהאוהבים המדומים, או אפילו האמיתים, בלי דעת גורמים רעה לפעמים יותר מאויבים — ואם זה נאמר גם בעניני היחיד, כ"ש בעניני הכלל. ואנחנו כנ"י שהננו במצב מיוחד ושונה מכל עם הזהירונו חז"ל ביותר להיות מפחד תמיד ולהזהר בנוי קמן, והשביעונו בשבועות חמורות ובאיומים שלא להתגרות ברעה ולא להמשך אחר משיחי השקר למיניהם. והנה במשך גלותנו הארוכה אפילו במקומות ובזמנים שפגמו בכמה גופי תורה — ככ"ז בענין זה היו נזהרים מאד, ואף בהיותנו מפוזרים בין העמים שביניהם גופא לא פסקו מלחמות וקנטורים, ומן ההכרח היה שיתערב גם היהודי כמריבה לטובת העם שישב בתוכו, אך זה היה רק כסניף וצדוף לעם המושל בו, אבל לא בא כמדיבה בתור יהודי עם איזה מהעמים הקרובים או הרחוקים, לכל יכולע ליהודים היושבים בתוך העם ההוא, כי כך דרכם של אומות העולם מאז ומקדם להנעם מיהודים שביניהם בגלל חטא ממשי או מדומה של יהודים אחרים שכנגדם. אכן זה לנו עשרות אחרים שפשתה ספחת

ישרה — ועוד יד אוהבנו נמויה...
 וראה זה פלא! אותם היהודים שמכנים אותם
 רוקא בשם „מתבוללים“, הנה בענין הזהירות
 הולכים בדרכי חז"ל — ולא רק בשליחה אבל
 גם בחיוב — כל פעולות ההצלה מימות המלחמה
 העולמית הקודמת ועד היום נעשות על ידם
 ביחוד — וימין ה' היא מרת החסד — עושה
 חיל — הרי הם הרואינט ואנפיו — ואלה
 המתרעים ומכרזים על עצמם שהם לאומיים
 ככל רמ"ח איבריהם — בזים „לקטנות" כאלה,
 שבשם מגינה „תרמיל" יקראו לו ודס בישועה
 ראדיקאלית, של „ככל הגויים" רואים את
 הנאולה — וארגון „לגיון יהודי" מדומה שוה
 להם הצרות שיגרמו בזה לאחב"י מיד ולרודות
 ר"ל, וכן תהלכות קוממיות נעשית להם להכרחית
 בחיים אף שכבר נוכחו שמות בדרך כזה. כי
 תגרה היא ולא הפגנה.

והנה כי כן שונאינו מנדינו המשומדים
 הקומונאים הציתו שלהבת הצרות בגופנו ונפשנו
 ומאורנו, ואוהבנו, בעלי ה„חרם" ו„השבועה"
 והרימאנסטראציות ליבו והוסיפו על המרדה:
 ולא רק ביחס עקשני כלפי האומות האדירות
 — השונאים והאוהבים — הסבולנו צרות
 ויסודין מאהבה — כ"א גם בנוגע בעצם לנו
 בעצמנו — והנני נונע עתה בנושא שאינו
 נעים — לכללנו כמתנגדי הישוב ואני לא
 מהם ולא מהמיהם — אבל עצור במלין לא
 אוכל ע"ד „רחיקת הקץ" שגרמו לנו עי"ז פצעי
 אוהב חנם. וכבר הודונו חז"ל לתפוס תמיד
 בדרך רחוקה וקרובה, מברדך קרובה ורחוקה —
 בכלל הזיק לנו הרבה קול הרעש ע"ד „הנאולה"
 ו„הממלכה" כאלו כבר עומדים אחורי הרלת —
 אבל כאן רצוני לעמוד ע"ד ההגירה והמצאת
 מקלט לנדרפים — שעתונינו מתוך אהבת א"י,
 הרחיקו כל מיני הצעות ע"ד ארצות אחרות.
 ואם אמנם צדקו בזה כשעת שלום, שאז כל
 עיסרה של הצעה כזו היתה לרוב מתוך התנגדות
 לא"י, הנה עתה בשעת סכנה חובתם היתה
 להשתדל בעד כל דירת ארעי שהיא, בלבד
 להמלט מהתפת — ואזכיר בזה פרט אחד שלפי
 השקפתי הפסידו הדבה, ודחו שעת הכשר להצלת
 רבים מאחב"י:

התקוי לררכי הגויים הראדיקאלים, אף בין
 הלאומים שלנו — דרך הפחד לשמצה בפיהם,
 וההכנעה היא לשנינה בפי עטם, ואין מעצור
 להם לרבר על גוי ועל אדם — אף בפומבי
 בכימה ובעתונות, אף שידוע שעתה הנרכר
 בפומבי והנכתב בעתונות מתרגם לע' לשונות,
 ונותנים עי"ז חרב ביד שונאינו ר"ל.

והרי אף באומות החפשויות האדירות חק להן
 להבריל בין הרבור החפשי הפרטי ובין הפוליטי
 — ואורגני הממשלה הזירים מאד מכל רבור
 רע נגר המדינה ששלמה היא אתה כמובן פוליטי.
 אבל אצלנו רוקא אותם החושבים עצמם לכה
 פוליטי ולמנהיגים הנה בהבל פיהם ובפליטת
 קולמסם משסים בנו את הדוכים והנחשים ועי"ז
 מאלפים ומרבים את רדיפותיהם, ומסכנים
 את קיומו של עם ישראל הי"ד.

והרי האלף-כית של פוליטיק, הוא שלא
 להתגרות במי שהוא תקיף, וכ"ש שלא להתפאר
 בתגרה ולקבל עליה אחריות, בזמן שבפעל אין
 כל ממש בתגרה מצדנו ואינה פוגעת באויב,
 ולעומת זה על חשבונה אומרים צרינו לכלותינו
 — ה' יצילנו מידם.

ופוס חזי בממשלות האדירות שבתבל,
 שמשתרלות תמיד להסתיר מלחמתם, אפילו
 בשבפועל נלחמים, והם מכנים למלחמתם בשם
 עבודה, „סדור" או „ייסור" — ב"ז שאפשר
 להשתמש בשם הזה, ו„המולכים בעצמם" אצלנו
 — אוהבים רוקא להשתמש בשם מלחמה —
 אף שבפועל אין בנו כח אף לא רצון אף להרע
 לשונאינו אבל רוח עוים של „רון קישוט"
 נמסך בנאומים ובעתונות שברור הזה, עד שכל
 נאום או מאמר כתוב שאינו ממולא בהתפארות
 וברוח תגרה — אינו מוצא חן. ויכול אתה
 לשער מראש בכל קאנפערדענץ או קונגרס —
 כביכול מה יהי תוכן הנאומים ו„כמה יזכה
 נער" לכתר כי אם בקדיאות של שסוי המכיאות
 שואה ר"ל על עמנו הרצוף משפט ואלפים
 ורבבות קרבנות מעמנו נרונים לכליה ר"ל בשל
 רברי רוח כאלה.

ואמנם זעיר שם נשמע לפעמים קול רממה
 רקה, מחאה נגד „אהבה עזה כסוח" הו, אבל
 התופים של עובדי המולך מחרישים כל רבור

ומתביש הוא, יען כי עירוס הנהו . . . בתקופתנו אנו, תקופת הסער הנורא והאיום המתחולל בעולם — תקופה, שכל יצירת האנושיות — משך של אלפי שנים—שנוצרה לטובתה, נהפכה — במשך זמן קצר — בכח העריצות לתקופה של הרס ואכזר, כליון לכל ההור והיופי של התרבות האנושית, במקום סממאות של צדק, יושר ושוויון ואהבת אדם, לכל נבדא בצלם אלקים נשמעים כחלל העולם סממאות ארסיות, הזורעות בין תלמי הלכבות: שנאת אחים, קרב והרג, בין אדם לאדם, והתוצאה: כדור-העולט בוער באש — אש תותחים ופצצות. ומתחת משואות החורבן מתמרים ועולים לשונות אש ועשן בליות דוח סערה וחזקה, המכסים את הטובים והמעולים שבאנושיות והעולם הפך לזועה.

המפלצת האיומה מרשה את כנפיה השחורות ותאפיל על קרני ההור והזיו של האור הכהיר האלקי הזורח כרב זהרו והשוטה כזרם כביר וחזק להאיר על הארץ ולדרים עליה באור ד' . . .

הנך מסתכל בכמתוך אספקלריה וסוקר בסקירה חודרת עמוסה אל תוך העולם הרחוק וצופה את העולם כבית-עברות אחד, גדול וענקי. ומתוך הקברים — קברי אנוש תמימים וישרים -בוסעים ועולים, קולות וצלילים שונים. ומתוך בחינה נפשית הנך מקשיב את להש ההרוגים המתגוללים והמתבוססים כרמס — מאזין את אנקת הפצועים השותתים דם — דם נשמתם הנוועת, ושומע את זעקתם ואנחתם של היתומים והאלמנות הקורעות לבבות והפולחות שחקים. וקולות אלו מצטרפים למננינה נפלאה אחת איזמה המלוה את רקור החות האיום, שהשטן חולל בעולם וקול המננינה זאת אדיך יותר, מן הסופה המתחוללת בתבל, יען כי היא חודרת ונוקבת לתוך עומק פנימיות האדם ונונעת בנימי הלב היותר דקים ורגישים ולכ האדם הנמיש מתחיל לשמוע את הקול הפנימי היוצא מעמק הלב — קול אלקים השוכן באדם, הקורא לאדם — א י כ ה ? ! . . . כרם האדם של תקופתנו

כאדם הקדמון הראשון, מונע את עצמו מלשמוע אל הקול האלקי, התובע באדם את עלבון האנושיות ותקון העולם — מתחבא הוא בגן

כשנה העברה קרא נשיא ארה"ב יר"ה לאספת ב"כ הממשלות מכל המדינות לתקנת הנולים והפליטים. ברור הוא שקויה לתוצאות ממשיות מזה, שכל מדינה תכניס חלק מהפליטים, ומוכן שלזה היה מוכרח שארה"ב מצדה תתן הנחות ממשיות. ואז ממנה יראו וכן יעשו אחרים. אבל היודע האפשריות שמצד מחוקקי המדינה. הרי דבר זה מן הנמנע לעת כזאת — ואמנם אחת היא שהיתה אפשרית היא ההגירה לאלאסי קא — ובוראי לכך כיון הנשיא — והגלים לרבר שסמוך לקריאת הנשיא את האספה פרסם מר האל את הנחיצות להגדיל ישוב אלאסקא — וברור שלו השתדלו אז היהודים ער"ז היו פועלים בזה — מוכן שבהנבלות ידועות — ועי"ז היו עושים הנחות גם שארי מדינות — אבל עתונינו, מתוך חבת א"י הפנו את כל רעת הקהל לחתום על פעטיציא לפני האספה — שיכופו את ממשלת המנדט לפתוח שערי א"י. . . האספה לא רנה ע"ד הפעטיציא בלל, כי חשבו זה לבחינת „על לבושי יפילו גורל" ובפרט בעת הרת עולם כזו — אבל משמע ממיא מזה קבלו, שאין חפץ ליהודים שידונו ע"ד ארצות אחרות — ובכן נפטרה האספה בלי תוצאות ממשיות.

ובכלל בכל מאורע גדול שנתהווה בדורנו, לרוב נקטו בדרך שמאלי אפילו רבים מבעלי העתונות שלנו, הן במדינה זו והן מעבר לים, ואפשר „שבהכה נתחכמה" של דורפינו נרמו גם אלה מבעלי טובה כאלה ודברי בטלה של חרם, קללות והלצות שגרשו סאת הצרות — ואין לנו להשען ב"א על אבינו שבשמים.

א י כ ה ? !

מאת הרב אהרן בן-ציון שורין

ויקרא ד' אלקים אל האדם,

ויאמר לו איכה ? !

(בראשית ג')

אלפי שנים מנסר כחלל העולם, קול אלקים, הקורא אל האדם א י כ ה ? ! כרם, האדם מתחבא תמיד מפני הקול האלקי, כי ירא

העולם מסתיר את עצמו מפני השכינה, ומעטף את גופו בטרפי תאנה כדי לכסות על מערומיו — כי עירום הוא.

לא הועילו כל היצירות הנעלות והנשגבות, שנוצרו על ידי האדם עצמו לחפות על כליטת הערטילאות של נשמת האנושיות החשופה וכיום, אחרי אלפי שנים, של התפתחות מודרנית לא התקרמה האנושיות ולא הועלתה לדרגה יותר עליונה עד כדי התקרבות — ולו זעירה — למקור היצירה, שממנו לוקח האדם, כי אם עדיין משוטטות הן, הנשמות הערטילאות הללו בעולם התהו מבלי הבין ומבלתי שמוע לקול אלקים, הקורא לאנושיות, "שובו כנים שובבים" — שמעו לקול הקורא בנפשכם פנימה, המוכיח על מוסרי-כליות מכאיב, התובע מן האדם להשתחרר מכללי העבדות החשוכה ולעקור את התכונות והנטיית השפלות המכאיות תוצאות מרות לאדם הפרטי ולאנושיות בכלל — כי גדולה תשובה, שמביאה רפואה לעולם.

אך האדם אינו מאזין איננו שומע קול רעש רעמי התותחים והפצצות הסואנים, המרעישים עולם ומלואו מחניקים את קול הנשמה המנהמת כיונה בקול רממה דקה — משתיקים את כל תנועה קלה של רגשי הלב המתעוררים לצאת מן התהום העמוקה והחשוכה, והמתפרצים בכח לשוב למקור הטהור אשר ממנו נוצר. אמנם גדולה המלחמה הפנימית וגדולים הם מכאובי הנשמה, התוקפים את הנפש ברנעי התשובה רגשות ברגשות מתנגשים, רגש יצר הרע, הטבוע באדם מיום הולדו מתאושש להתגבר, על רגשי יצר הטוב המתעורר כאדם ברנעי תשובה וחרטה ומלחמה זו נמשכת אלפי שנים בפנימיות האדם, ואנך הפלם, מתנועע עדיין, עולה ויורד זה אלפי שנים לא התגבש ולא ככל צודה מוחשית משך ימי המלחמה הפנימית פעם נובדים רגשות הרחמים והחמלה שבאדם, ופעם גוברים רגשות הרשע והעדיפות שבאדם כי האדם לא הורד בעולם כאדם השלם כי אם זקוק הנהה להשתלמות נפשית פנימית — האדם הוא ערטילאי בהולדו וזקוק הוא למלבושי כבוד כדי לכסות על מחשופיו כמליצת חז"ל: בראתי לו יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין לו — ואשרי האדם,

שזוכה ליהנות מאורה של התורה, המחרידה אור לתאים הטמירים אשר בנפש האדם כי טבעה על נפש האדם הוא: כי אפילו על ידי בקיעת קרן אור אחת לתוכה מזדככת נפשו, ונשמתו מתמלאת באוצרות חיים חדשים של מוסר אלקי עליון, ההולך ומתפשט אחר כך ומשפיע על כל העולם כלו באור ה', אך מעטים הם בני עליה אלו, הזוכים באור האלקי, יען כי גרעיני הכצע והרשע, הטמונים בלב האדם מיום הולדו עומדים כמחיצת ברזל וחוצצים את הדרך לחדירת האור הכהיר האלקי ומאפילים על הנשמה ומשום כך נשארות נשמותיהם ערטילאות. . . ערטילאי הוא האדם, של ימינו וזקוק הוא למלבושי הגון, אך עדיין לא תפד האדם לעצמו מלבושי כבוד אלא מתכסה הוא עדיין בעלה תאנה כאדם הקרמון. תורת ישראל הנצחית. תורת המוסר האלקית, היותר עליונה. תורגמה למאות שפות ולשונות. ומליונים קוראים והונים בה. אך האנושיות נשארה ערטילאית וערומה, כי האנושיות אינה תופסת את התורה כסם חיים, שכל "דרכיה הם דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום" יען, כי האנושיות איננה שומעת לקול אלקים המתהלך עדיין בעולם וקורא: אדם, אדם, אי כה ? ! אלו, ת"ש.

כפילות משרות בהוראת העברית, המוכה היא אם רעה?

ד. ע. ורטהיים,

מזכיר אגודת המורים העברים (תשובה למאמר „פעולותיה החמשיות“ של אגודת המורים העברים, מאת ב. החזוקי, המסלה שנה די חוברת ג).

שאלה זו של כפילות משרות היא שאלה ישנה-חדשה בקרב צבוד המורים. דוב מנין ודוב בנין של מדינו הרגיש תמיד שכפילות זו גם אם מביאה היא איזו טובת הנאה לקמץ קמן מבינינו הנתון בסבך איננה פתרון רצוי לשאלת החנוך המסבכת ולא תרופה לקשי מצבו הירוד של המורה העברי. כפילות משרות בהוראה

העברית חותרת חתירה עמוקה מתחת למעמדם של צבור המורים, וכשל זה היא ההתנגדות הגמורה והכנה של אגודת המורים לכל הענין הזה.

הנמוקים המפורטים ששמשו יסוד לאיסור של החזקת שתי משרות הם: א. עבודה ויניעה יתירה כהוראה מפרכת את גוף המורה. כתנאים הקיימים בבתי ספרנו העבריים, ההוראה איננה עבודה קלה. טעות גמורה טועים אלה החושבים ואומרים כי עבודת המורה העברי היא עבודת משחק. הוראה עברית אם היא נעשית כהוגן, ואחרת אי אפשר לה שתיעשה, היא עבודה אחראית ודרושת ריכוז הכחות, עצות ותחבולות רבות ובעיקר מוסיקה היא מנוחה שלמה בגוף ובנפש. לשאת באחריות בהוראה בשני בתי ספר, לפני הצהרים ואחרי הצהרים, גם ביום ו' וגם ביום ראשון — ועל הרוב צריך להשתמש ביום ראשון בממלא מקום — איננו מהרברים המוסיפים לחנוך אלא גורעים ממנו. יש גבול לכחותיו ולמצו של כל מורה ויהא גם המעולה שבמעולים. הוראה כפולה איפוא איננה מובילה בשום פנים להטבה ועליה בחנוך אלא לעמידה ולירידה.

ב. מנהג זה של כפולו משרות בינינו מזיק לכל המורים. לעתים קרובות מראים נבאי בתי הספר למוריהם על אפשרות זו של השגת משרה יתרה והוספת נפך כספי ועל יסוד זה הם מפירים את מאמצי המורים להעלות את משבורתם ולהתפרנס בכבוד על משרה אחת. אמנם יודעים הם שאין רי משרות בפולות לכל המורים הנצרכים, אבל הלא חרשות בידם — ככה סוברים הם — להשיג מורים מאושרים כאלה המתפרנסים מחצה בכאן ומחצה בכאן. נמצא שטובת הנאה זו שמועט בינינו נהנה ממנה עוצר בעד הרמת קרן המורה וגורם לו נזק ממשי. ג. הרבה מורים מובטלים — ובמורים מובהקים וראויים להוראה כבית ספר הכתוב מדבר — אינם יכלים להשיג משרות כי נדחים הם על ידי מורידו שער מבין כפולו המשרות. בעלי מנה אלה הרוצים כמאתים בטוחים הם במשרתם האחת ויכלים הם לא לעמוד על המסכה בכל חסר הרין. בעשר השנים האחרונות הוקטן

מספר התלמידים בת"תים באפן מכהיל ובתוצאה מזה מעט גם מספר הכתות והדרישה למורים הופחתה. לא נאה הוא ולא יאה למוסרות צבוריים המתפרנסים על ידי הצבור שיעסיקו מורים בעלי משרות ומורים נצרכים יידחו וישארו מבחוז. הרין נותן שכל מורה יסתפק במשרה אחת וישאיר את המשרה השניה לחברו הסובל. סדר זה של חטוף ואכול חטוף ושתה מבלי להתחשב עם הזולת אין לו מקום במלאכת שמים כהוראה העבריים ולכסוף, סוברני, גורם הדבר הזה רעה גם לאלה החפצים להכנות על ידו.

כל אחר הנמוקים האלה ריו להקים את הצבור היהורי נגד תופעה זו של כפילות משרות, ובהצטרף שלשת הנמוקים ביחד על אחת כמה וכמה שאין שום צרם ושום טעם לעבור על זה בשתיקה. וכאן מקום להעיר על דברי מר החנוכי המבליע בנעימה כי „החלטותיה של האגודה מתקבלות על ידי רוב של חברים שלא עסקו בהוראה מימיהם” שרבריו אלה אם להשתמש בלשון יפה אינם מתאימים אל האמת.

ואני מניח הנחה גמורה כי מר החנוכי לא השתתף באספותינו הכלליות. אחרת לא היה כותב דברים שאין להם שחר.

כמונן, כמו מר החנוכי, יודעים ומבחינים היטב בין עבודת המורה ובין עבודת בעל מלאכה פשוט וממילא אין אנו רואים את בית הספר העברי כבית חרשת פשוט; ולכן אנו מסיקים כי לא רצוי הדבר שמורה יהיה עסוק ומעוסק בשתי משרות. כל מי שמתיהם לחינוך העברי „באל מקצוע שיש בו גם משום שמץ איריאליות ולא אל דואב גירא” — לרי דברי מר החנוכי — ירחק מזה.

כל אותה הסחת הרברים של מר החנוכי בלפי „בעלי הכריכות ושהפרסטינה של המורים לא תורם ע"י זה” אינם במקומם והם רק מכאיבים. כל מי שקרוב להוני אגודת המורים יודע כי אין האגודה בהולה כלל וכלל לסדר שביתות ומשמרות אבל מה לעשות בשעה שבין בעלי המאה ובין בעלי הרעה נמצאים למעמים אנשים המוכנים לפסוע ברנל גאוזה על הצרם והיושר? מה לעשות בשעה שדוחים אותך בלך ושוב בלי

קץ או, מה שגרוע ביותר, בשעה שירוביך אינם חפצים לבוא בדברים אתך. האם גם אז על אנורת המורים לחשות. האומנם באמת יהא המורה העברי הפקר ונתון לשדירות לב של עסקנים נצחנים ידועים בכל עת ובכל עונה שעולה ברעתם לפסה את פרנסת המורה וזכויותיו? אנורת המורים מצווה ועומדת להגן על מעמדו של המורה ואם אחרי משא ומתן ודרישות לבוררות עומדים אדוני המצב בשלהם שומה על אנורת המורים להוציא את הדבר החוצה. אין כבוד המורים נפגע מזה יותר מאשר מעצם העובדה של עושק וקפוח זכויות.

גם אנו משוכנעים שנאולת החינוך העברי והמחנך העברי לא תבוא על ידי מעשי אלמות וכפיה אלא על ידי עסקני חנוך הרואים במורה ובהרמת מצבו אחד הגורמים היסודיים להטבת החנוך ועל ידי מורים שאינם פורשים מצבור המורים אלא המקבלים עליהם את דעת רוב חבריהם ומתנהגים על פי החלטותיו.

הערת המערכת: — בערכת המסלה נתקבלו הרבה תשובות בענין החרוז בעד וכנגד. בחרנו במאמר הזה בראשונה, אף שלא הספיק להשיב על חלק גדול מן ההערות של הסופר שקרטו, מפני חשיבותה של אנורת המורים, שבעל המאמר מדבר בשפה מקווים אנו בעה"ש בחורפנות הכאה לתת מקום גם ליתר המאמרים שנשלחו לנו בענין הזה.

חדושי תורה

קונטרס המים

(הצעות תיקונים במקואות)

מאת הרב ניפן מעלרשקין

א

במקואות החדשות שמשדלים בבנין להתאימן לדרישות האימטניסיות שבנו, ובמקום מקוה אחת, בונים כבית טבילה אחד מקואות אחרות, מהן קטנות ביותר, המיוחדות לטובלות יחידות כחדרים מיוחדים ואמבטיות מיוחדות, ומהן יותר גדולות בשביל שתים טובלות ביחד, אבל גם הן קטנות לפי ערך, כי להרחיבן אי אפשר, מפני, ששטח בית הטבילה לא יחזיק מקואות רחבות ביותר, וגם הוצאות בנין

מרובות ביותר, ומפני שקטנות הן תופסים ארבעים הסאה מים כשרים רובא רובא של חלל המקוה ואין נשאר מקום פנוי רחב ועמוק למדי למעלה מן השעור, וכשנותנים מים חמים בחלל הפנוי הזה אין הם מספיקים לחמם המקוה מפני שמועטים הם, ולכן יש חשש גדול, שמא לא יתן הבלן מימ"קרים כשרים כשעור מ' סאה בכרי שיוכל לתת הרבה מן המים החמים השאובים, והמקוה תפסל, ולכן לדעתי העצה היחידה להיות נזהרים ממכשול, לדרוש שמקואות כאלה יתחזמו לא ע"י מים רותוחים כ"א ע"י קיטור (סטימ) דוגא. ושתי תועלויות בקיטור: א) למירת קיטור שתספיק לחמם מקוה שלימה די בשטח ריפן קטן מאוד וירויחו בזה שיהיה בידי העוסקים בבנין מקואות כאלה להקטינם עוד יותר ובאותו השטח וכאותן ההוצאות שבונים למשל שלש מקואות ויכלו לבנות ארבע. ב) בקיטור אין לחוש שמא יכנים הקיטור טרם שנתמלא השעור במים כשרים, ואפילו אם הקיטור הזה, כשישוב למים בתוך המקוה, ישלים את השעור אין חשש, כי לדעתי דינו של הקיטור הוא כדינו של מים שאובים שהגליו, (בגלודים הסוד מהפך הנוזלים לגלוד וקרח, ובקיטור החום מהפך הנוזלים לאד וקיטור) וכבר פסק הש"ך סימן ר"א ס"ע ע"ד, דפירוש התוספתא בטהרות, "מקוה שאוב שהגליו טהור משום מים שאובים, נימוחו כשר להקות עליו", היינו, כלומר שחזרו להיות כמו מי גשמים ומותר לטבול בהן", כמו שכתב גם הרא"ש ורבינו ירוחם וכפירוש הראשון של הסמ"ג (דלא כפירוש השני של הסמ"ג, והוא פירוש הגר"א, שכוונת כשר להקות עליהן, היינו שמותר להוסיף על מים אלו שנימוחו מ' סאה מים כשרים, דחשבינן הגלודים שנימוחו כמו שאובין שהומשכו ע"י"ש בב"י), וניזיל בתר טעמא, דכמו שאובים שהגליו נתכשרו וחזרו להיות כמו מי גשמים מפני שפנים חדשות באו לכאן, כן מים שאובים שנעשו קיטור ע"י חימום רב גם הם נתכשרו ואחרי שישב הקטור למים בתוך המקוה יחשבו כפנים חדשות, ויחזרו להיות ג"כ כמו מי גשמים.

ואין להשיב על סברא זו ממשנה מכשירין פ"ב מ"ב: "מרחץ טמא זיעתה טמאה" וכן

הכלן כשיעור וחקיטור כשבו להיות מים ישלים את השעור, כזה וראי שזוהי עצה טובה וזהירות נחוצה לחמם המקוה ע"י הקיטור, שכנראה מכל הנזכר הוא מעלח ולא פוסל. וכמקואות שהיו לנו באירופה רוכא ררוכא היו מתחממים ע"י קיטור.

וכ"ו נאמר כיון לפני החומרה שהחמרנו לבני לסמוך בהכשר המקוה ע"י השקה, וכל מי המקוה הולכים ונזרעים דרך המקוה של המי נשמים או מי הקרח וכפי שהארכתי בהמסלה אביאלול תרצ"ט ובין לפי המכשירים ע"י השקה, כי כאופן הראשון יש חשש האמור שיתנו מים שאובים חמים לפני השעור, וכאופן השני, בהשקה, יש חשש שמא לא יתן מים עד השעור ג"כ משום הטעם שיחום למים החמים, רכל מה שיפחות כמים קרים, יכול להפחית כמים רותחים, אבל בקיטור לא יצטרך לחום, כי בשעור קטן יחמם מקוה של שעור מלא, כנלפע"ד.

(החשך יבוא)

ישוב ובאר בפיה"מ להרמב"ם

מאת הרב מאיר שאפירא

בריש זכחים: כל הזכחים שנוכחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. וכתב הרמב"ם בפירושו המשניות: „וממה שאמר לבעלים תבין שאינו מדבר אלא על קרבנות שיש להם בעלים ידועים, אמנם קרבנות צבור אין פוסלת אותן מחשבה שלא לשמן שכך אמרו חז"ל קרבנות צבור סכין מושכתן למה שהן". היינו דקרבנות צבור אלימא קרושתיהו דאפילו שחטן שלא לשמן בפירוש סכין מושכתן למה שהן, ואין כח השוחט להוציאן ממה שהוקדשו כיון דסתמא לשמה קיימי. והנה כמה קושיות הקשו על הרמב"ם והרע"ב שפירש כמותו: א) הקשה שער המלך בפט"ו מהלכות פסוה"ס, מכיצה דף כ': דשם מוכח מסוגיות הש"ס דאף בקרב"צ לא עלו לשם חובה, דאל"כ היכי תני בכרייתא שם דאם היה כשכת לא יזרוק (היינו ככשבי עצרת

בפ"ה מי"א שם, באשה שהזיעו ידיה, הקרירה טמאה, וכן לענין איסור כחולין ק"ס: נקטינן בניער וכיסה, ההכל מתפשט בכל החתיכות, אלמא רבין באיסור ובין כטומאה דין הזיעה (וזיעה וקיטור חדא מלתא היא) כמו האיסור כעצמו, תשובה זו לאו מילתא היא, דאם בן דנרמה טומאה ואיסור לדיון שאובין, הרי גם שאובין שהגלירו היו צריכים להשאר כשאיבתם, דהא לענין טומאה ואיסור וראי דהגלירה אינה מסירה את האיסור והטומאה עיין אהלות פ"ג מ"ז ברם שנקדש; ואדרבה ממשנה ד', פ"ג דטהרות ילפינן דפחות מכזית שנתפח טמא והרמב"ם בפירושו למשניות מפרש: „שהשמש יכלה לחות הגוף ולכן יכמש, והמים ילחלחם ויוסיף בגדלם ולא נכית כרפיון החלקים וההתארכות לא לענין טומאה ולא לאיסור והיתר עיי"ש", וכתפא"י שם האריך כזה רחאויר כנקבי „הפארען" מתחשבים כשעור ובתוספתא טהרות פ"ג ה"ג מפורש: מים טמאים שהגלירו וכו' טהורים, נמוחו חזרו לטומאתן הישנה, מקוה שאובה שהגלירה טהורה משום מים שאובים, נמוחו כשר להקות עליהן, הרי מפורש דבהגליר לא דמי שאובין לטומאה, דכטומאה רק דומכ שהקריש ונעשה מאכל מכטל שם משקה ממנו (עיין פירוש הרא"ש טהרות פ"ג מ"א) אבל הגליר אף דבעת שהגליר טהור, אם חזר ונימוח חוזר לטומאתו ובשאוובין אינו חוזר להיות שאובין כשנמוחו, אלא וראי דשאני טומאה ואיסור משאוובין, דכשאוובין כל עיקר האיסור הוא משום שיר אדם היתה כשאיבתן ואנן בעינן „מה מעין בירי שמים אף מקוה בירי שמים", ובהגלירו בטלה מעשה ירי אדם שהיתה כהם, וכמו כן אף בקיטור, מכיון שנתהפכו השאוובין לקיטור בטלה מעשה ירי אדם שהיתה כשאיבתן.

מכל זה נקטינן דלשיטת הסוכרין, שפסק הש"ך כמותם, דאפשר לעשות מקוה משאוובין שהגלירו, אלו היתה אפשרות כמציאיות, היינו יכולים לעשות מקוה שלמה משאוובין שנתהפכו לקיטור שישוכ אח"כ למים נוזלים, כמו כשאוובין שהגלירו, וכל שכן בנירון דירן שאנו מדמין ע"י הקיטור להזהר אך מחשש שמא לא יתן

ששחטן של"ש) הא הו"ל קרבן צבור שזמנו קבוע ולמה לא ידחה שבת; ב) הרמב"ם סותר דברי עצמו, כי בספרו יד החזקה פט"ו מפסוהמ"ק ה"א כתב וז"ל: כל הזבחים שנשחטו במחשבת שנוי השם בין בקרבנות יחיד בין בקרב"צ בשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן החטאת והפסח וכו'. והנה מדברי שעה"מ שם ומתפא"י על המשניות נראה שתפסו שהרמב"ם חזר בו מפירושו בפיה"מ, אבל אין הדבר מוכרח, דלהכי דקדק בתיבת "לבעלים" דקדק בקרבנות יחיד לא עלו לשם חובה, וכמו שדקדק במתניתין בפיה"מ שלו מתיבת "לבעלים" דקרבנות צבור אין נופל עליהם לשון בעלים, ומה שכללם הרמב"ם ביחד הוא רק לענין דכשרים הם בין קרבן יחיד ובין קרב"צ וכן לענין החטאת פסולים, אבל אי קשיא הא קשיא דהא בפרק הנ"ל הט"ז לענין כבשי עצרת דקדק לכתוב דלא עלו "לצבור" לשם חובה וקשו דבריו אהרדי; ג) שוב הקשה הטענה"ע על פיה"מ דלעיל מבריייתא פסחים י"ג: גבי כבשי עצרת דאין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה וכו' שחטן שלא לשמן וורק דמן שלא לשמן לא קדש הלחם כלל, וכיון דלפי פיה"מ להרמב"ם והרע"ב שחיטה שלא לשמן בקרבן צבור הנה כמו לשמן דהסכין מושכתו למה שהן אמאי לא אמרינן גם בזה לרבי דהלחם קדוש ואינו קדוש כמו בבבא ראשונה בשחטן לשמן וורקן שלא לשמן; ד) בזבחים ד', ובפסחים ס"א אמרינן מה לשנוי השם שכן ישנו בצבור כמו ביחיד, אלמא דגם בקרב"צ שלא לשמן לא עלו לחובה; ה) הקשה הפנים מאירות ממאי דרייק הש"ס בריש זבחים מרקתני כל הזבחים שלא לשמן ולא קתני שלא נזבחו לשמן ש"מ סתמן לשמן קאי והקשה הפ"מ מנלן? דילמא למידק אתא דבקרנן צבור עלה לחובה אפילו בנזבחו שלא לשמן, דאי הוה תנא בסתמא הו"א דבצבור כשר דוקא בסתמא ולא במפורש שלא לשמן.

הא טעות בכ"מ לא נחשב למעשה, ואפילו בהקדש טעות בנזיר ל"א קיי"ל בכ"ה דלא הוה הקדש ומאי שנא הכא גבי עקירה ס"ל לר"ח דעקירה אפילו בטעות הוה עקירה? ונראה לפרש עפ"י הא דיש לחקור בהא דקיי"ל בריש זבחים דסתמא דקדשים לשמן קאי האיך הכוונה, אי נימא דסתמא של הכחו השוחט הוה כמו לשמן או דילמא דהכהן כששחט סתמא הוה ליה סתמא אלא דהקרנן עצמו לשמו עומד וע"כ בסתמא הוה כלשמו (תוכן הספק הוא: אי בעינן שמחשבת הכהן תהא לשמה או סתמא דהוה כלשמו וזה מכשיר הקרבן או דאין אנו צריכים כלל להכשר הכהן השוחט בשחיטתו דק שלא יקלקל בלא לשמו כי הקרבן מצד עצמו לשמו קאי). ואפשר לומר דבהא פליגי ר"ח ורבה, דר"ח ס"ל דכל עצם ענין כשרות הקרבן בשחטו סתם הוא משום דסתמא של השוחט היינו לשמו, פירוש, דבעינן דעת הכהן לשמו, ובסתם הוה כמו לשמו וא"כ היכא דעבר בטעות למשל שסבר על עולה שהיא שלמים וחשב לשם שלמים, נהי נמי דהשלא לשמו היה בטעות ונחשב כאינו, אבל הרי חסר דעת השוחט לשמו דא"א לומר כאן סתמא דהשוחט לשמו, דהא בפירוש עקר את העולה לשלמים ע"כ אמר ר"ח דעקירה בטעות הוה עקירה, אבל רבה סבר דלא בעינן בשחיטה כלל דעת השוחט, אלא דסתמא של הקרבן (אם אין השוחט חושב להיפך) לשמו קאי, וע"כ דהוה השלא לשמו בטעות לא הוה עקירה דאז דל טעותו ונחשב הקרבן סתמא לשמו.

והנה הרמב"ם בפט"ו מפסוהמ"ק ה"א פסק דעקירה בטעות לא הוה עקירה, ומוכח דס"ל כסברא הב' שכתבנו, דלא בעינן דעת השוחט דהקרנן בעצמו בסתמא לשמו קאי, ואלים קרבן צבור שאין השוחט יכול להוציאו במחשבתו בשחיטה שלא לשמו ממה שהוקדש בתחילה. אולם כל זה היכא שכבר קדוש כרינו, איבא למימר דסתם הקרבן מצד עצמו לשמו קאי, אבל היכא דעדיין חסר הקדושה וצריכים עוד לקדשו מהיכי תיתי לומר דסתמא לשמו קאי, ומה גם היכא דשחט בפירוש שלא לשמו, והילכך נבי כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן

וליישב כל זה נקדים הנמ' מנחות מ"ט מחלוטת דר"ח ורבה אי עקירה בטעות הוה עקירה, דר"ח סבר דהוה עקירה, ורבה סבר דלא הוה עקירה עיי"ש. ולכאורה יש לתמוה

מכיוון דהלחם מעכב את הכבשים רכן פסק הרמב"ם פ"ח מתמדין ומוספין הל"טו, והלחם עדיין חסרה קדושתו אלא דהשחיטה צריכה להקדישו כראיתא במנחות מ"ז ובפסחים ל"ג שפיר מובנת הסברא דהיכא דשחט הכבשים של"ש אין שחיטה כזו עבודה הוגנת לקדש את הלחם כיון דעקרן שלא לשמן וכנוגע להלחם הוה עקירה כיון דעדיין לא נתקדש וממילא גם הכבשים לא עלו לחובה בדלקמן. ובה"ג כתב הש"ם לחלק בין גופא דזביחה להלחם דאם שחט שחיטה הוגנת אזי השחיטה פועלת לאמשוכי קדושה על הלחם משא"כ בשעקרן שלא לשמן אין הלחם קדוש (אולם כ"ו אם היתה העקירה כמזיד, אבל בעקירה בטעות לא עריפי שתי הלחם מחטאת ופסח דפסולין שלא לשמן ובעקירה בטעות אינן פסולים כראיתא ברמב"ם פט"ו מפסוהמ"ק ה"א, וכן בשתי הלחם כיון דעקירה בטעות לא הוה עקירה נחשבה השחיטה עבודה הוגנת לקדש הלחם) וכיון דאין לחם אין כבשים דהא הלחם מעכב הכבשים. — ומיושבת בזה קושיות שעה"מ מפסחים י"ג גבי כבשי עצרת דמוכח משם דהיכא דשחט של"ש לא עלו והדאי' דאין מקדשין הלחם (והם הרי הם קרבני צבור), דלפי האמור גם הרמב"ם יודה כאן דכיון דהלחם עדיין לקדוש הוא צריך ושחיטה של"ש הוה עבודה שאינה הוגנת ולא תוכל לעשות פועלת הקידוש בלחם, דבנוגע לקידוש הלחם הוה עבודה שאינה הוגנת וכמו שאינה. וממילא ניחא ג"כ הקושיא של שעה"מ מביצה כ', דהא התם ג"כ בכבשי עצרת מיירי ובנ"ל. ולא יקשה על הרמב"ם מדידה כמה שפסק בכבשי עצרת דאם עקרן כמזיד לא עלו לצבור לשם חובה, כמו שנתבאר דזהו דין בכבשי עצרת, וממה שכתב בה"א פט"ו הנ"ל גבי כל הקרבנות, כבר אמרנו דאין מוכרח לומר שהרמב"ם חזר בו באשר החליטו התפא"י והרש"ש וכנראה משעה"מ, דרקדק לכתוב בעלים לאפוקי צבור דאינו תחת שם בעלים וכנ"ל. — וכנוגע להקושיא הרביעית מובחים ד', דאמרין שם מה לשינוי קדוש שכן ישנו בצבור כמו ביחוד, וכן בפסחים ס"א ג"כ לא קשה על הרמב"ם, דבאמת יש שגם בצבור פוסל

שינוי קודש, לא מבעיא למ"ד דעקירה בטעות הוה עקירה וכו' כמו שנתבאר לעיל, ואפילו למ"ד דלא הוה עקירה, וכך פסק הרמב"ם, דלפי מה שבארנו לדרייה בשאר קרבנות צבור כשר שלא לשמו, ועלה משום דהסרנן בעצמו לשמו קאי, אבל בחטאת גם לדרייה פסול של"ש גם בקרבן צבור, דהיכא דבקרנן יחיד כשר ולא עלה, גבי צבור בשר ועלה, אבל בחטאת דפסול לגמרי ביחיד גם בצבור הדין כן דהפסוק גילה לנו בהדיא דנבי חטאת פסול של"ש, כראיתא בזבחים ז': א"כ דין מיוחד הוא בחטאת ופסח ואין לחלק בזה בין צבור ליחיד, וכן משמע לשון הרמב"ם בפט"ו מפסוהמ"ק הנ"ל וא"ב לא קשה מידי מובחים דף ד' הנ"ל. ומה יפה מתיושבת בכ"ז קושיות הפ"מ, דהקשה לדעת הרמב"ם מנלן לרייק מהא דתנן שזבחו שלא לשמן דסתמן לשמן קאי דילמא נקיט לדיוקא דבצבור אף שלא לשמן מפורש בשר ועלה, ולפי הנ"ל אתי שפיר דהלך כל ענין בשרות בצבור בשלא לשמן משום דמסלקינן ה"שלא לשמה" י"ל הכהן השוחט ונשאר סתמא דהקרנן לשמו, משא"כ אי לא הוה נימא דסתמא לשמן קאי, אז הרי באמת גם בקרבן צבור לא עלו, וא"ב שפיר דייק הש"ס למה לא נקיט שלא נזבחו לשמן אלמא סתמא לשמן קאי ומיושבות הקושיות על הרמב"ם בעה"ש.

חקירה ודרישה בעדות אשה

מאת הרב יוסף מאיר מרגליות

הרמב"ם ז"ל בה' גירושין פ"ג ה' כ"ט כתב וז"ל: „אל יקשה בעיניך שהתירו חכמים הערוה החמורה בעדות אשה או עבד וכו', לפיכך הקילו חכמים ברבר זה והאמינו בו ע"א, מפי שפחה ומן הכתב, בלי דרישה וחקירה, כרי שלא תשארנה בנות ישראל ענונות.".

ועיין בהרה"מ במל"מ שמצין את המקור להלכה זו בפלוגתא דתנאי בשלהי יבמות, והרמב"ם פסק כת"ס. ועיין בקרבן נתנאל (סוף יבמות) שמקשה על הרמב"ם שנטה מטעם הנמ', דכיון דאיכא כתובה למשפל כד"מ דמי'

ומבאר הטעם משום ענונא. והאריך ליישב בדרך לשיטתו, ומקיים הנרמא דר"ע סובר אין בודקין ור"ט סובר בודקין, וללא כנרסת רוב המפרשים דר"ע ור"ט שניהם סוברים בודקין. והעולה מדבריו, דטעמא דענונא הוא באמת טעם מספיק גם לע"א וגם לדרו"ח, אלא דהטעם דרמי לר"מ אמרו בגמ' לפרש דברי ר"ע אפילו קודם שהעיר ערות מנחמיה איש דלי, דאז ר"ע לא התיר בע"א, אבל בדרו"ח הקיל גם אז מטעם דרמי לר"מ. ומביא ראיה לדבריו מדברי ר"ט: "דע"כ מוכח דהך ברייתא מיירי קודם שהוחזקו דאי אחר שהוחזקו קשה מ"ט דר"ט דבעי בדיקה, דהא ר"ט נמי סובר לאחר שהוחזקו קשה מ"ט דר"ט נמי סובר לאחר שהוחזקו דרמיאין עפ"י ע"א כדעבד עוברא בהך שמעתא".

והדברים מפליאים מאד, דאיך אפשר לומר דר"ט רבעי בדיקה הוא רק קודם שהוחזקו דאז גם ע"א אינו נאמן, הרי בברייתא השניה במעשה דר"ט כתוב בפירוש שבא ע"א לפניו וקבל אותו ואחרי החקירה והבדיקה השיא את אשתו, הרי דאעפ"י שסמך על ע"א בכ"ו הצריך חקירה ובדיקה, סימן שלא תלוי זב"ז? ומלבד זה כל ישובו שם הוא רק לפי הגירסא דר"ע סובר אין בודקין וזהו כאמור נגד רוב הפוסקים (התו"י ותוס' חד מסמאי, הה"מ והלח"מ, הב"י, המהרש"א והגר"א, וכן איתא בתוספתא סוף פי"ד).

ולא דבריו היה נלע"ד ליישב את הרמב"ם גם מבלי נטות מנירסת רוב הפוסקים דר"ע ור"ט שניהם סוברים דבודקין, וכמו שאבאר:

דנהה ז"ל הנמ' שם: "וקמפלני בדר"ח דאמר ר"ה ד"ת אחד ר"מ ואחד ד"נ בדרישא וחקירה שנ' וכו', ומ"ט אמרו ד"מ א"צ דרו"ח שלא תנעול דלת בפני לוויין, ובהא קמפלני, מ"ט כיון דאיכא בתובה למשקל כד"מ דמי ומ"ט כיון דרמינן א"א לעלמא כד"נ דמי". ולכאורה צריך להבין איך אפשר לדמות ערות אשה לר"מ מטעם כיון דאיכא בתובה למשקל, הרי בר"מ עצמם, כל עיקר הטעם דלא בעינן דרו"ח הוא משום נעילת דלת, וטעם זה לא שייך בכתובת אשה, דחרי חזינן דלא תקנו

אצלה בינונית כמו בכע"ח דהוא ג"כ משום נע"ד ואמרו דבאשה אין נע"ד דיותר ממה שהאיש וכו', ובזה לא אמרינן כר"מ דמי ומ"ש בדרו"ח דכן אמרינן?

וחוץ מזה תיוהא קא חזינא הכא, דבר"מ הקילו בדרו"ח ולא בע"א, סימן שיותר קל להקל בזה מבנה, ובעדות אשה הוא ממש להפך, ומעשה דר"ט יוכיח דבע"א הקיל וברו"ח החמיר וכלפי לויא?

ולכן נלע"ד דהצעת הרברים כך היא: דבאמת יש הברל גדול בין התקנה דנע"ד בר"מ ובין תקנת ענונא בעדות אשה, ולא הרי זה כה"ו, וזיל בתר טעמא. חששא דענון יש יותר בענין דע"א מאשר בענין דרו"ח, דהרי יתכן שהמציאות היתה דרס ע"א ראה את המעשה, ואם נצטרך רוקא שני עדים הרי תתענג שלא כדון בשעה שהיא באמת פנויה. משא"כ בדרו"ח דרשם הרי ממ"נ, אם העדים יעמדו בדרו"ח הרי יתירו אותה עפ"י עדותם ולא תתענג ואם לא יעמדו בחקירתם ויתברר שעדות שקר היא אז הרי היא בחזקת א"א ולא יעלה על הדעת דמשום ענונא נתיר א"א לעלמא.

זהו בנוגע לחששא דענון. אחרת היא בחששא דנעילת דלת. שם הוא להפך דבע"א אין כל כך נע"ד דהרי יכול להלוות לו בפני שני עדים רוקא או בשטר, ובירו הוא, משא"כ בדרו"ח דזה לא בידו כ"א ביד ב"ד ויש למלוה מקום לחשוש שאפילו עדים כשרים יתבלבלו ולא יוכלו לעמוד בפני הדו"ח, ומה לו לצרה הזאת, ומוטב שלא ילוה לו כל עיקר ויש כאן נע"ד. זהו מה שמבדיל בין ערות אשה ובין ד"מ, ושנוי מצב זה בתנאי הרברים, הוא המביא נ"כ לשנוי הערכים ולשנוי הדין. שם מסתבר יותר להקל בדרו"ח וכאן בע"א, ולחקל בתרי קולי בשניהם, כולי האי לא חפצו החכמים.

ואולם מה שאמרנו דהוי תרי קולי הוא דס אמר כדניני נפשות דמי וכד"נ הרי לא מקלינן לא בע"א ולא בדרו"ח, ולכן אם משום ענונא מצאו החכמים לנכון להקל בעדות אשה, די לנו להקל בחדא קולא ולא לעקרו לגמרי מדוי"נ הדומה לו, וממילא בחדו להקל בע"א רבזה הוי, כאמור, ענון טפי מברו"ח, אבל אם כר"מ דמי,

אידישע אפטיילונג

זיינען מיר באמת גערעכט?

(ימים נוראים'דיגע חשבונות)

גרויסע און שווערע זיינען, נאך אונזער קליין מענשלאכער מיינונג, די טענות וועלכע מיר האָבען צום רבנו של עולם. אונערטרעגליך זיינען אונזערע ליידען, שרעקלאך זיינען אונז' זערע יסורים און צו גרויס זיינען די נסיונות צו וועלכע מיר זיינען געשטעלט געוואָרען. עס רוכט זיך אונז, אז מיר וואָלטען דורכאויס גערעכט געווען, ווען מיר קומען פאר'ן הימעל מיט דער זעלבער טענה, וואָס דער באַוואוסטער סלאוויטער צדיק ר' משה שפירא נ"ע האָט געטעה'נעט, ווען מען האָט איהם פיהרענדיג מיט'ן „עטאפ" צום פלאץ וואו ער האָט געזאָלט גרויזאם באַשטראַפט ווערען, און זיין באַרד און פאות געוואָלט אָפּגאַלען. ער האָט, ווי מען דערצעהלט, אויפגעהויבען זיינע מאַנערע טרייס' לענדע הענד צום הימעל און האָט געטעה'נט: „רבנו של עולם, מען קען פאַרשטעהן ווען אַ מאַן וואָס האָט קרעדיט פעהינגקייט אויף 5 טויזענד דאָלער זאָל פונדעמוועגען קריגען גע' באַרגט 10 טויזענד דאָלער, וואָלט ער אָבער קריגען קרעדיט אויף הונדערט טויזענד דאָלער? פאַרוואָס זשע רבונש'ע, ווען דו ווייסט אונזערע שוואַכע כחות, אונזער קליינע מסירות נפש פעהינגקייט, פאַרוואָס שטעלסטו אונז פאַר אַזעל' כע נסיונות און פאַדערסט פון אונז אַזוי פיעל מסירות נפש, גאָרניט בערך גרעסער ווי די כחות וואָס מיר פאַרמאָגען? ! די גרויזאמקייט פון אונזער לאַגע דופט אויך ביי אונז אַרויס די זעלבע טענה. צו שוואַך זיינען די כחות פון אונזער דור געגען די נסיונות אין וועלכע מיר זיינען געשטעלט געוואָרען, צו גרויס זיינען די יסורים און צו קליין זיינען די קרעפטען זיי צו פאַרטראַגען באהבה און ניט מהרהר זיין חו"ש במדותיו של הקב"ה. עס זיינען שוין ניט געבליבען באַלד קיין טייכען, קיין ימים וואָס ווערען ניט פאַרפלייצט פון אונזער בלוט, עס האָבען שוין אויסגעטריקענט אונזערע טרע-

ובר"מ רעלמא הרי בלא"ה הקילו כבר ברו"ח, לכן הוסיפו בערות אשה ממעם ענונא עוד קולא אחת ולא מחזי כתרי קולי.

היוצא לנו מזה שמה שהגמ' מדמה ערות אשה לר"מ אין הכונה לומר רגם בערות אשה מקלינן מאותו הטעם שמקליין בר"מ, רז"א, כיון דטעמא רנעי"ד לא שייך כלל בכתובת אשה, אלא עיקר הטעם בערות אשה הוא משום ענוו, ורק לכל יקשה הדבר שמקליין בתרי קולי, גם בע"א וגם ברו"ח, ע"ז באה התשובה דרמי לר"מ ושם כבר הקילו ברו"ח ולכן אין זה כתרי קולי ורו"ס.

ומכיון שלפי האמור יוצא רבעדות אשה גם אם מרמינן אותה לר"מ נשאר עדיין הטעם משום ענונא לכן שפיר צדק הרמב"ם שחביא טעם זה דענוו שהוא באמת גם טעם הגמרא. ואולם לשון הרמב"ם קצת קשה דאחרי שחושב את הרברים שהתירו חכמים בערות אשה ומהם בלא דרישה וחקירה כותב וז"ל: „שלא הקפידה תורה על העדאת שני עדים ושאר משפטי הערות אלא בדבר שאין אתה יכול לעמוד על כוריו אלא מפי העדים ובעדותן, כגון שהעידו שזה הרג את זה או הלוה את זה וכו', הרי שכולל גם דיני ממונות ברו"ח והוא עצמו מביא בה' ערות (פ"ג ה"א) את הרין דר"מ לא בעי רוח"ט משום נעי"ד? ואין לומר דכאן מדבר מדין התורה כמשמעות לשונו שלא הקפידה תורה, דמראש דבריו ומסופם משמע בפירוש שמדבר מתקנת חכמים. ועיין בלח"מ שם, וצ"ע.

העדה: דברי הרמב"ם מובנים כשנחלק את דבריו, דהקפדת התורה על „העדאת שני עדים" קאי על „הלות את זה" (לאמוקי מערות אשה דלא בעינן ב' עדים). ושאר משפטי הערות" קאי על „הרג את זה". ומלבד זאת הרי חזכיר בזה הרמב"ם משפטי עדות השויכים גם בר"מ כמו דלא מהני עד מפי עד, עפי' כתב מפי שפחה ועכו"ם מסיה לפי"ת.

ברכת מרובה

ועד הרבנים רניו יודק רבתי מברך את חברו הנכבד הרב ר' ליפמאן לעווין שליט"א בברכת מזל טוב לנשואי בנ' המצוין מר יעקב נ"י עם בחירתו המהוללח חנה בת הרב ר' משה זאחן נ"י. יהא חזון הנחמד מבורך בעשר ואשר ותיים טובים למקום ולכריות ואבותיהם ירוו מהם רוב נחת.

רען און מיר האָבען מעהר קיין כח צו וויינען, אונזערע וועה געשרייען האָבען גערארמט הימ' לען שפאלמען און אונזערע יאָמער געשרייען די ערד אויפטרייסלען, און וויפיעל בחות, רבוש"ע, פארמאָגען דאָס מיר צו איבערטראָגען די שרעקלאכע ליידען?

יעס, פילייכט זיינען אונזערע טענות צום רבוש"ע גערעכטע . . .

אָבער זיינען מיר פון אונזער וייט שוין גאָר גערעכט? קענען איבערהויפט, מיר אירען וואָס זיינען די געבענטשטע צו לעבען אין דעם ווייני קעל וואו די זון שיינט נאָך פאר אונז אויך, קענען מיר צולייגען אונזערע הענד צום האַר צען און פיהלען זיך גערעכט? ערפיהלען מיר ווירדיק די חובות וואָס ס'איז אויף אונזער ווינקעל אָועקגעלייגט געוואָרען, אַלעס די אייני ציקע כמעט וואָס געניסען פון דער „צדקה" שעשה הקב"ה עם ישראל שפורן לבין האומת?"

אויב יע, פאָרוואָס זושע האָבען מיר נאָך ביו איצט ניט אַריינגעבראכט אונטער די פליגלען פון תורה חנוך אפילו קיין פערטיג פון אונזערע קינדער? פאָרוואָס האָבען מיר נאָך אַלע באַ מיהונגען ניט באַוויזען צו פאָרזיכערען כשרות אין דער שטאָרט און ס'האָבען זיך אפילו געפיר נען אַזעלכע וואָס טראָגען דעם נאָמען רב, און האָבען געהאַלפּען די הפסידות זאָל בלייבען ביי איהר טרפה? און אויב דער שבת קודש ווערט פאָרשוועכט פון אירען אין אַ היבשען טייל וועלט ווייל זיי זיינען גענויטיגט דערצו, וואָס האָבען מיר פרייע אירען געטאָן אַז האָטש ביי אונז זאָל דער שבת זיין תקומה האָבען? און אויב בתי כנסיות און בתי מדרש אין דעם גרעסטען טייל פון אירישען ישוב אין דער וועלט ווערען פאָרברענט, און די איינציגע וואָס שטע' הען על תלם זיינען אונזערע שוהלען, פאָרוואָס שאַצען מיר ניט אַפּ דעם הייליקען אוצר וואָס מען האָט אונז געגעבען, און דער גרעסטער טייל פון אַמעריקאנער אירענטום ווייכען כמעט פון די שוהלען? און האָבען מיר האָטש אַ פליינעם טייל בערך פון דעם וואָס מיר פאָרמאָגען געגעבען צו שפייזען די הונגעריגע, די נאָקעטע, די פאָרמוטשטע ברודער אונזערע אין איראָ-

א און ארץ ישראל, זיינען מיר פון זייד נע' שפינען און אונזערע ברודער פון „ראָגזשעס" וואָס מיר גיבען זיי די ברעקלאַך פון אונזערע טישען? און וויפיעל מסירות נפש האָבען מיר עס דורכגעמאַכט כאמת אין אונזער הילף פאר תורה און ישיבות אין דער וועלט און אפילו דאָ אין לאַנד?

און אז מיר וועלען אונזערע פאָרביטערטע הערצער אויסניסען אין די טעג פון ימים נוראים פאָר'ן בורא עולם, און מיר וועלען שטאַרקע טענות און גערעכטע טענות צום רבוש"ע האַר כען, זאָלען מיר נאָר ניט פאָרגעסען אויך צו זיך טענות האָבען און סטאַרען זיך צום יאָהר וואָס קומט, זיי צו פאָרענטפערען, און האָפען צו ג' אז אונזערע טענות וועלען אויך צום גוטען ענטשיידען ווערען און מיר וועלען זוכה זיין צו אַ שנת נאֹלה ווישועה באמת.

לאָמיר זושע געדיינקען!

און ווען מיר וועלען זיך ווענדען אין די הייליגע טעג צום רחום וחנון מיט אונזערע הערצער פול מיט ווייטאָג און אויגען פאָר פלייצט מיט טרערען און בעטען ביי איהם הילף פון אונזערע צער און צרות, ווען מיר וועלען בעטען הילף פאָר'ן יחיד און פאָר'ן צבור, זאָלען אין דער זעלבער צייט אונזער יחיד און אונזער צבור, אונזערע מענער און אונזערע פרויען געדיינקען און ענטפערען די הילף וואָס אַ צובראָכענע, אַ פאָרבלוטטיגע, אַ אויסגע' מוטשטעטע וועלט מיט אירען פאָדערן פון אונז, און ווענדען זייערע אויגען צו אונז אין דער זעלבער צייט ווען מיר קערען זיך צום הימעל. לאָמיר געדענקען אז הונדערטער טויזענטער צובראָכענע אירישע פאָמיליעס וועלען אויסגעהן חו"ש פון הונגער און נויטה אויב מיר וועלען זיך ניט אָפרופען מיט אונזער הילף דורך דעם פאָראייניגטען אירישען אָפיעל פון וועלכעס דער איינציגער וואָס טראָגט אַ שטראַהל ליכטיגקייט פון הילף און האָפנונג אין איראָפּעאישען אי' דענטום צוריקצוגעבויט ווערען איז דער — „דזשאַניס דיסטריביושאַן קאָמיטעי", און פון וועלכעס די הויפט שטיצע קומט אויך פאר דעם

אָן אונז. אין דער זעלבער צייט טאָרען מיר
ניט פאַרנעמען אונזערע פליכטען צו תורה און
צדקה אין דער לאַנד מיט וועלכע מיר שטאַלציי-
דען אזוי.

פיעלע, פיעלע חובות האָבען מיר אויף זיך,
און קיין איינער טאָר פאַר אונז ניט שווער
זיין. וואָלטען זיך דאָך אלע אונזערע ברודער
אין אייראָפּא נעווינשט צו האָבען אויף זיך
די דאָזיגע שוועריגקייט. לאָמיר ניט פאַרנעמען
אַז דער אייראָפּעאישער אידענטום געהט אָפּ
מיט זיינע בלוט, און די איינציגע וואָס האָבען
נאָך אַביסעל געזונדע בלוט זיינען מיר, אן
„מאי חזית דרמא דירך סומק טפוי“ מיט וועלכע
רעכט מענען מיר אונזער בלוט פּעריחסנ'ען
מעהר פאַר זייערן. און ווען מיר געהען מעס'
טען די מאָס פון אונזער הילף דאַרפֿען מיר
געדריינקען אַז אונזער חוב איז צו געבען בלוט
צו אונזערע ברודער, און לאָמיר דאַנקען ג'
וואָס מיר קענען עס פאַרביימען מיט געלט.
לאָמיר געדריינקען, לאָמיר געדריינקען, און ג'
וועט וועגען אונז געדריינקען צום נייעם גוטען
יאָהר!

ישׁוב אין ארץ ישראל הוּרְך רעם „יוניטעט
פּאַלעסטיין אפּיעל“. און לאָמיר ניט פאַרנעמען
דעם אַלטען ישׁוב אין ארץ ישראל מיט זיינע
הייליגע ישיבות און מוסדות פון צדקה וואו
טויזענדע און טויזענדע פון אונזערע גרעסטע
תלמידי חכמים און קודשי עליון ווערען אויס'
געהאַלטען און געהאַלפֿען זיי ביים לעבען צו
דערהאַלטען.

לאָמיר געדריינקען אונזערע עלענדע און צר'
כראַכענע גדולים אין תורה און יראה, אונזערע
רבנים און נייטסיגע גאונים און אַנדערע תלמידי
חכמים אין דער גאַנצער וועלט וואָס זיינען זיך
מוסר נפש פאַר תורה און אידישקייט וועלכע
ווערען געשטיצט אזוי גאַבעל און אזוי ווירדיג
שוין מעהר פון צוואַנציק יאָהר הוּרְך דער
עזרת תורה ביי דער אגודת הרבנים. און מיר
טאָרען אויף איין מינוט ניט מסיח דעת זיין
פון די ישיבות אין אירופּא אָן וועמענס גורל
עס ווענדעט זיך דער קיום פון אידישען רוח
און שטאַלץ אין דער וועלט, און מיר מוזען זיך
טיילען מיט אונזער ביסען, מיט דעם קין הצל"ה
צו מציל זיין הונדערטע און הונדערטע ישיבה
לייט אין אירופּא פון סכנת נפשות און פון
הורבן פון די ישיבות, מיט דעם „קרן אחיעזר“
וואָס די אגודת הרבנים האָט געגרינדעט אויפ'ן
נאָמען פון דעם ניט לאַנג אוועקגעגאַנגענעם פון
אונז, רבן של כל בני הגולה, אביהן של ישראל,
מאור הגולה ר' חיים עוזר זצוקלה"ה. און מיר
האָבען ניט קיין רעכט צו פיהלען זיך רוהיג
און ניט העלפֿען דעם ליובאוויטשען רבי שליט"א
צו ראַטעווען זיין הייליגע ישיבה אויף וועלכע
זיינע הייליגע עלטערן און ער שליט"א האָבען
זיך מוסר נפש געווען שוין 50 יאָהר. און אויב
ג' האָט געהאַלפֿען און די אַמעריקאַנער דע-
גירונג האָט געגעבען די מעגליכקייט פאַר די
תלמידים פון דער ישיבה אַרויסצוראַטעווען זיי
פון סכנת נפשות און ברדינגען זיי אהער אויפ'
צובויען דאָ ווידער די ישיבה „תומכי תמימים“
טאָרען מיר אויף אונזער געוויסען ניט האָבען
די לעבענס פון די טייערע סינדער פון אונזער
פּאַלס און דער חורבן פון אַ הייליגען מוסר פון
תורה, וועמעס קיום געווענדעט זיך אינגאַנצען

אגודת ישראל קאָנווענשאָן אין סינסינעטי

לעצטענס איז אין סינסינעטי פאַרנעקומען
די צווייטע יערליכע קאָנווענשאָן פון אגודת
ישראל אין אַמעריקע. פיעלע הונדערטער רעלע-
גאַטען, צווישען זיי רבנים, אדמורים, צעירים
און סתם בעלי בתים, אויך הונדערטע געסט
פון אלע ווינקעלאַך פון אַמעריקע זיינען זיך
צוזאַמענגעקומען אין סינסינעטי — אלע מיט
איין נייטס און איין וואונש וואָס מערער צו
פאַרפלאַנצען דעם נייטס פון אגודת ישראל
אין דעם לאַנד און צו פּערשטאַרקען דאָס אָר-
טאָראָקסישע יודענטום אין אלע זיינע פאַרצוויי-
גונגען. די קאָנווענשאָן האָט זיך געצויגען כמעט
אַ גאַנצע וואָך און די גאַנצע צייט איז געוויי-
דעט געוואָרען פאַר וויכטיקע רעפּעראַטען, דע-
באַטען און דיסקוסיעס וועגען אלע פראַגען

וועלכע רירען אן דאָס אַרטאָדאָקסישע יודענטום אין דעם לאַנד.

די קאָנווענשאָן האָט געמאַכט אַ וואונדער באַדען איינדרוק אויף אַלע אַנוועזענדע מיט איר אימפּאָזאַנטקייט און גרויסקייט, און באַמט דער פּאַסט אַליין וואָס די קאָנווענשאָן איז געווען אַזוי פּיעל באַזוכט, און האָט מיט זיך פּאַרגעשטעלט איינע פּון די גרעסטע און וויכטיקסטע פּערזאָנלונגען וועלכע זיינען ווען ניט איז גערופּען געוואָרען פּאַרן צוועק פּון אַרטאָדאָקסישען יודענטום — איז אַן און פּאַר זיך אַ דערפּרייענדער און ניט מוט און שטאַרקייט צו יערען איבערגעגעבענעם אידען דאָ אין לאַנד. די פּראָגראַמע פּון אַרבעט וואָס די קאָנווענשאָן האָט פּאַר זיך אויסגעלייגט איז זייער אַ ברייטע און פּיעל פּאַרצווייגטע און עס איז צו האַפּען, אַז די אַגודת ישראל וועלכע האָט זיך גענומען צו דער אַרבעט מיט אַ באַזונדערען יונגענט ברען און וועלכע ווערט אָנגעפירט פּון אַזאַ אימפּאַזאַנטער פּערזענליכקייט און אויסער געוויינליך ענערגישען פירער ווי הגאון אליעזר סילווער פּון סינסינעטי, וועט געוויס זען צו פּאַרווירקליכען אין לעבען די אַרבעטס פּראָגראַם, און וועט געוויס ווערען אַ גרויסער בויד אונגס כח אויפ'ן פעלד פּון רעליגיעזען יודענטום אין אַמעריקע.

ציהונגס קאָמיטעט, וועלכער איז אַרויסגערופּען געוואָרען צום לעבען דורך אַ געוויסער ירושה, וואָס איז איבערגעלאָזט געוואָרען פּאַר געוויסע קולטורעלע און ערציהונגס צוועקען.

אַזוי ווי די ניט־אידישע אפּוטרופּסיס פּון דער ירושה האָבען באַשטימט אַז די געלטער זאָלען געהן נאָר פּאַר רעליגיעזער ערציהונג און דער קאַטוילישער טייל פּון דער ירושה איז אַוועקגעגעבען געוואָרען פּאַר זייערע פּאַראַקיאַל סקולס, איז געווען צו דערוואַרטען, אַז אויך דער אידישער חלק זאָל געהן פּאַר די אידישע פּאַראַקיאַל סקולס, וואָס דאָס מיינט די ישיבות. דער ועד הרבנים האָט טאַקע וועגען דעם פּיעל געטהאָן מיט דריי יאָהר צוריק. אויף אַ קאָנפּערענץ מיט ריכטער סעמיועל ראָזענמאַן, דער אידישער אפּוטרופּוס פּון דער ירושה, האָט דער ועד הרבנים געפּאַדערט, אַז דאָס געלט זאָל געהן פּאַר די ישיבות, וועלכע שטעלען מיט זיך פּאַר די העכסטע מדרגה אין רעליגיעזער ערציהונג.

ריכטער ראָזענמאַן, האָט הרב פייוועלסקאָהן באַריכטעט, האָט אָבער אַרויסגעוויזען אַ קליינע פּאַרשטענדעניש פּאַר די ישיבות און זייער אָרכ אין אידישען גייסטיגען לעבען. ער האָט אויך אַרויסגעוויזען גענגערשאַפט פּרינציפּיעל צום עצם געדאַנק פּון ישיבות און זייער עקזיסטענץ אויף דעם אַמעריקאַנער באַדען.

די קאָמיטעט פּון ועד הרבנים האָט איהם דאָן אָנגעוויזען אויף דעם פּאַסט, וואָס די ישיבות עקזיסטירען שוין אין אַמעריקע אַרום אַ האַלבען יאָהרהונדערט און אַז צעהנדליגער טויזענטיגער אידען זיינען בלוטיג פּאַראינטערעסירט אין זייער עקזיסטענץ. דעריבער קען זיין איינע גענע פּערזענליכע מיינונג ניט זיין מאַסגעבענד פּאַר אַ ירושה, וואָס איז געגעבען געוואָרען צו דעם אידישען פּובליקום און ער מוז זיך רעכענען מיט דעם סענטימענט פּון די ברייטע אידישע מאַסען. ריכטער ראָזענמאַן האָט דאָן געבעטען איהם צושטעלען אַ מעמאָראַנדרום וועלכען די ישיבות און פּאַרשפּראַכען, אַז ווען עס וועט קומען די צייט פּון צעטיילען די געלטער, וועט ער זיך געוויס רעכענען מיט דער מיינונג פּון ועד הרבנים פּון ניו יאָרק, וועלכער וועט

ועד הרבנים טרעט שאַרף אַרויס געגען נייעם ערציהונגס קאָמיטעט

אַ וויכטיגער מיטינג פּון אַלע רבנים פּון גרעיסער ניו יאָרק איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין אָפּיס פּון ועד הרבנים, אונטער'ן פּאַרזיך פּון הרב ישראל דושאַוויץ, אויף וועלכען עס זיינען באַהאַנדעלט געוואָרען פּיעלע פּראָגען, וועלכע ריהרען אָן די עקזיסטענץ פּון אַרטאָדאָקסישען אידענטום פּון ניו יאָרק.

די ערשטע פּראָגע אויף דער טאָג־אַרדענונג איז געווען וועגען דעם נייעם ערציהונגס קאָמיטעט.

הרב פייוועלסקאָהן גיט אַ לענגערען באַריכט וועגען דער ענטשטעהונג פּון דעם נייעם ער-

מען נעלט פון אזא אָרנאָניזאציע? הרב פיר וועלסאָהן זאָנט אַרויס זיין מיינונג, אַז קיינע רבנים דאַרפֿען ניט האָבען צו טהאָן מיט אזא אָרנאָניזאציע און אַז קיינע אמת פרומע תלמוד תורה'ס און ישיבות דאַרפֿען ניט האָבען קיינע פאַרבינדונגען מיט איהר. ער לייגט פֿאַר, אַז די אסיפה זאָל אָננעהמען רעזאָלוציעס אָט אין דעם נייעס.

פיעלע וויכטיגע רבנים, אויך בעלי בתים, איבערגעגעבענע ישיבה'טהוער, זאָגען זיך אַלע אַרויס געגען דער נייער חינוך אָרנאָניזאציע, און אייניגע רעזאָלוציעס אין דעם זיין ווערען איינשטימיג אָנגענומען.

די צווייטע פראַגע איז וועגען כשר עסען פאַר אידישע סאָלאַרעס. הרב פייוועלסאָהן דערקלעהרט, אַז אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן קאָנ- סקריפשאַן געזעץ האָבען זיך פיעלע אָרטאָדאָקס- סישע יונגעלייט געווענדעט צום וער הרבנים וועגען דער פראַגע פון כשר'ע עסענס אין דער אַרמיי, אַז זיי זאָלען ניט זיין געצוואונגען צו מאכלות אסורות. דער רעדנער מיינט, אַז די פראַגע איז אַ העכסט וויכטיגע און עס דאַרפֿען אָנגענומען ווערען שריט זי צו לייזען. איינ- שטימיג ווערט אָנגענומען אַ רעזאָלוציע אָנצו- הויבען גלייך אַרבייטען אין דער זאך צוזאַמען מיט דער אגודת הרבנים, און צו געבען די גרעסטע מיה די זאך דורכצופיהרען אין לעבען. עס ווערט אויך אָנגענומען איינשטימיג אַ רעזאָלוציע, וועלכע פאַדערט אויף דעם וער הרבנים אָנצוהויבען אַ גרויסען קאמפיין פאַר דעם, אַז יעדער איד זאָל מוזען געהערען צו אַ שוהל און ווערען דאָרטען אַ מיטגליד און אויך אַז יעדע שוהל מוז האָבען אַ רב, אַ תלמיד חכם וירא שמים.

עס ווערט אויך אָנגענומען אַ החלטה זיך צו ווענדען צו אַלע שוהלען, אַז זיי זאָלען ניט פאַדערען ביי זייערע מתפללים מיטצונעהמען מיט זיך זייערע טיקעטס יום כפור, וואָס דאָס איז אַ חילול יום הקדוש בפרהסיא און אָדער גאָרניט בעמען קיין טיקעטס יום כפור, אָדער געפינען אַן אַנדער וועג, וואָס זאָל אויסמיידען אַן עפענטליכען חילול יום כפור.

איינגעלאָרען ווערען צו כאַטראַכמען די גאַנצע אַנגעלעגענהייט.

דער כייטערער פאַקט אָבער איז, האָט הרב פייוועלסאָהן ווייטער כאַריכטעט, אַז עס איז געגרינדעט געוואָרען אַ נייע חנוך אָרנאָניזאציע מיט אַ שפאַנגעל נייער פראַגראַם, וואָס האָט גאָרניט צו טהאָן מיט דעם אמת'ן אידישען רעליגיעזען חינוך און עס איז דאָ גענוג גרונד צו ערוואַרטען, אַז ניט נאָר וועט דער אמת'ער אידישער רעליגיעזער חינוך ניט געווינען פון דער נייער אָרנאָניזאציע, נאָר וועט גאָר פיעל ליידען פון די נייע ווינטען, וואָס בלאָזען דאָרט. וועלכע זיינען עקסטרעם געגען אמת'ן רעליגיעז' זען חינוך. ניט נאָר איז דער וער הרבנים קיינ- מאַל ניט איינגעלאָרען געוואָרען פון דער נייער חינוך אָרנאָניזאציע, ווי ריכטער ראָזענמאַן האָט פאַרשפראַכען, נאָר אַז דער גאַנצער אָרטאָדאָקס- סישער טייל פון אירענטום איז אינגאָרירט גע- וואָרען.

געטריי צו זיך אַליין, וואָס דאָס מיינט אַ דורכאויס געגערישע שטעלונג צום אמת'ן רע- ליגיעזען חינוך, האָט די נייע ערציהונגס גע- זעלשאַפט גלייך ביי איהר ענטשטעהונג פראַקט- לאַמירט, אַז זי וועט ניט געבען קיין שום שטיצע צו קיינע ישיבות און אַז די געלטער וועלען הויפטזעכליך פאַרווענדעט ווערען צו זוכען „נייע מעטאָדען“ ווי צו לערנען מיט אידישע קינדער. יאָ — „ נ י י ע ס ט א ד ע ן “, ווייל די אַלטע תורה'מעטאָדען טויגען פאַר זיי ניט און זיי זוכען נייע וועגען, וועלכע אָבער קיין אמת'ער איבערגעגעבענער אָרטאָדאָקסישער איד וויל ניט און גוטע ניט אָננעהמען.

לעצטענס האָט די נייע חינוך אָרנאָניזאציע אָנגעהויבען אַ נייע „פאליסי“. זי וויל שוין כלומרשט אויך שטיצען אפילו ישיבות און דופט אפילו צו איהרע חינוך חודשי-קאָנפערענ- צען אָרטאָדאָקסישע רבנים צו העלפען אין איהר כלומרשטען רעליגיעזען חינוך.

דאַרפֿען און מעגען דען רבנים אנטויל געהמען אין דער אַרבייט פון אַן אָרנאָניזאציע, וועמעס שטרעבונגען זיינען דורכאויס געגען דעם אמת'ן אידישען רעליגיעזען נייעס? ! מעגען פרומע תלמוד תורה'ס און איבערהויפט ישיבות געה-

אן אויפרוה פון ועד הרבנים

צו די שוהלען פון ניו יארק!
 פון תמיד איז דאָס אירישע לעבען געווען
 אזוי אוועקגעשטעלט אז יעדע אירישע קהלה
 האָט אויפגענומען א רב, מיט וועלכען זי האָט
 שטאַלצירט און זיך געדרויסט. עס האָט גאָר
 נישט געקענט מעגליך זיין א אירישע קהלה אָהן
 א רב, אָהן א מורה הוראה. אין די אלע פינסט
 טערע טרויעריגע גלות'ן וואָס דאָס אירישע פּאָלק
 האָט רורכגעמאַכט איז וואו גאָר די פּאַרטריבענע
 זיינען זיך צוזאַמענגעקומען אין א געוויסער
 צאָהל, וואו גאָר עס האָט זיך געבילדעט די
 קלענסטע אירישע קהלה איז די ערשטע זאך
 געווען: איינלאָרען א רב, א גדול בתורה, וועל-
 כער זאָל פיהרען דאָס לעבען פון דער באַטרע-
 פענדער קהלה על פי תורה ודת והמסורה.
 און נישט גאָר איז דאָס רבנות געוואָרען א
 הייליגע טראַדיציע ביי אונזער פּאָלק, גאָר אויך
 א פאָדערונג פון דין, פון מנוי והספקת בית
 דין וחכמי ישראל, ווי עס ווערט געבראַכט אין
 שו"תן ערוך און אין אלע פוסקים.
 עס איז זעלבסטפאַרשטענדליך, אז די מעהרסט
 טע קליינע שוהלען קענען נישט אויסהאַלטען א
 רב, אָבער דאָס פטר'ט זיי אויף קיין פּאַל
 נישט פון זייער חוב, ווען זיי קענען צוזאַמען
 מיט גאָר אייניגע שוהלען אין דער שכונה נעהר
 מען און אויסהאַלטען א רב. די שוהלען דאָר-
 פען וויסען, אז ווי קליין זיי זאָלען נישט זיין
 הייסען זיי א „צבור“, און אַלס אזעלכע טאַרען
 זיי זיך נישט אַרויסמאַכען פון זייער פליכט און
 פאַרקוקען רעם אירישען דין.
 אויב אָבער שוהלען, וויסענדיג דאָס אַלעס,
 שטעלען נישט אָן קיינע רבנים און קעהרען זיך
 אום אזוי מיט'ן רוקען צו זייער חוב און צום
 אירישען דין, דאָן קען ויין, אז זיי געהען אַרונ-
 טער אונטער'ן נראד פורשים מדרכי הצבור.
 און דורך דעם איז טאַקע נישט רעכט צו דאָויר
 נען אין אזעלכע שוהלען! דאָן זיינען זיי נישט
 גאָר ברעכער און שטערער פון רבנות, גאָר אויך
 פון תורה און אירישקייט בכלל. ווייל אויב
 מען דאַרף נישט קיין רבנים, טאָ ווער וועט דאָן
 לערנען? און צו וואָס דאַרף מען דאָן די

ישיבות? און אויב, חס וחלילה, תורה איז
 אַרונטער, איז לא יעלה ולא יבוא, דאָס נאַנצע
 אירישקייט חרוב ומוחרב! נישטאָ קיין איריש-
 קייט אָהן תורה! און אויב אזוי פּרענט זיך:
 אויב א שוהל האָלט נישט קיין רב און ברעכט
 מיט דעם די תורה און אירישקייט, האָט זי דען,
 אַלס צבור, דעם קלענסטען זכות הקיום —
 דאָס עקזיסטענץ באַרעכטיגונג? אויב שוהלען
 ברעכען רבנות, תורה און אירישקייט, דאָן זאָ-
 לען אזעלכע שוהלען גאָרנישט עקזיסטירען! אין
 דעם איצטיגען מאָמענט ווערט די לאַגע אין דער
 הינזיכט גאָר פיעל שאַרפער און טרויעריגער.
 צוליב דעם שרעקליכען חורבן פון אייראָפּעאיי-
 שען יודענטום קומען דאָ לעצטענס אַרונטער
 פיעלע רבנים, צווישען זיי גדולי ישראל באמת,
 וועלכע האָבען פאַרנומען די גרעסטע רבנות
 אין זייער היים און האָבען פיעל געלייטעט
 מיט זייערע גרויסע גייסטיגע כחות און מיט
 זייער איבערגעבענער ענערגישער אַרבייט פאַר'ן
 יודענטום. קריגען דען דאָ די גרויסע רבנים
 זייער פאַרדינסטע אנערקענונג? ווייס דען דאָס
 אַמעריקאַנער אידענטום ריכטיג אַפּצושאַצען די
 גרויסע ריזיגע גייסטיגע כחות וואָס מיר קריגען
 דאָ אַרײַן? ליידער, ליידער איז די זאַך נישט
 אזוי. פיעלע רבנים, גדולי ישראל באמת, געפי-
 נען דאָ נישט דעם פּלאַץ וועלכען זיי זיינען ווערט
 און קריגען נישט די קהילות וואָס זאָלען זיי
 קענען אויסהאַלטען בכבוד וכרוחה.
 מיט א האַרץ פול מיט ווייטאָג און יסורים
 איבער'ן חורבן התורה און יהרות און איבער'ן
 חלול כבוד התורה, ווענדען מיר זיך צו אַלע
 שוהלען, גרויסע און קליינע מיט אונזער דוף:
 ערפילט אייער חוב און שטעלט אָן רבנים!
 בוים און שטאַרקט אירישקייט אַלס א צבור
 ביי אירען! ברעכט נישט ח"ו דאָס רבנות און
 מיט דעם — תורה און אירישקייט! זייט נישט
 ח"ו קיין פורשים מדרכי הצבור און צערייסט
 נישט די גאָלדענע קייט פון רבנות און תורה ביי
 אירען.
 שוהלען! שטעלט אָן רבנים תלמידי חכמים
 באמת, גדולי תורה וידאה. בזכות זה וועט ג'
 אייך אַלעמען העלפען מיט אַלעס גוטעס, כרבה

והצלחה ווי די חז"ל זאָגען: תיכף לתלמיד חכם ברכה און מיר וועלען אלע זוכה זיין צו ישועות ונחמות בכלל ובפרט ובכתיבה והתימה טובה לנו ולכל ישראל.
ועד הרבנים דניו יארק רבתי.

באשטראָפּטע מאכילי טריפות

מיר האָבען ערהאלטען פון מר. ז. באום, הויפט אכטונגיגעבער איבער דער רורכפיהרונג פונ'ם כשר געזעץ אין דיעזען סטייט, מעל-רונגען וועגען פאלגענדע. באשטראָפּטע פאר עובר זיין אויף דעם געזעץ און מכשילי הרבים מיט טריפות.

חאריס ליפסקי פון 1501 באַסטאָן דר., בראַנקס, ניו יארק, באשטראָפּט דעם 26טען מאַרטש מיט 100 דאָלאַר אָדער 30 טעג אין וואַרקאהאוז. אין זיין בוטשער סטאָר אין גע-פונען געוואָרען ניט קיין כשר'ה פלייש.
* * *

דוד רונדער, א כשר בוטשער פון 644 קאָלאַמביא עוועניו, ניו יארק, באשטראָפּט דעם 3טען אפריל, מיט 200 דאָלער אָדער 60 טעג וואַרקאהאוז. אינמער זיין אייז באַקס איז נעמ-ר גען געוואָרען ביי 100 פונט ניט קיין כשר פלייש.
* * *

דוד ווייסער, א „רוזשאַבער“ פון כשר'ע פראָדוקטען, באשטראָפּט דעם 2טען אפריל מיט 250 דאָלאַר אָדער 30 טעג אין וואַרקאהאוז. אינספעקטאָרס האָבען איהם געכאַפּט אַרויפליי-גענדיג טעגס און פלאַמבעס אויף ניט כשר'ה פלייש.
* * *

קאפלאן ענד פראָטאָאָ אינק. איז דעם 26טען אפריל דיעזעס יאָר באשטראָפּט געוואָ-רען מיט 500 דאָלאַר. אינספעקטאָרען האָבען איבערגעכאַפּט די צווייטעלונג פון מעהר פון 3000 פונט. פון קיט כשר'ה העלוער און „פלייסט“ וואָס האָט געזאָלט צוגעשטעלט ווע-רען 4:45 פאַרמאָג דעם 14טען דעצעמבער, 1938, צו די קאָבליק געשאַנאל כשר מיט פראָ-וויזשאַן האַמפאָני, ברוקלין, נ. י.

אירווין גלעזער, אייגענטימער פון א רעסטאָראַן און דעליקאַטעסען, 7001 באַאַרד-יאַק עוועניו, לאָנג איילאַנד, באשטראָפּט דעם 26טען אפריל, צו 200 דאָלאַר אָדער 90 טעג אין וואַרקאהאוז, אויסער צו 90 טעג וואַרקאהאוז וועלכע זיינען סופּענעריט געוואָרען. אין זיין איידיכאַקס און קיטשען זיינען געפונען געוואָ-רען סאַלאַמיס און אַנערע ניט קיין כשרה פלייש.
* * *

טעס ריילחאָן, א בוטשער, א 46 בעלמאַנט עוועניו, ברוקלין, נ. י. איז דעם 8טען מאי באשטראָפּט געוואָרען מיט 150 דאָלאַר אָדער 30 טעג. אין זיין סטאָר איז געפונען געוואָרען ניט קיין כשרה פלייש.
* * *

הערי טטאל, א „רוזשאַבער“ פון כשרה פראָדוקטען, וועלכער וואהנט אין 2322—62טע סטריט, איז דעם 8טען מאי באשטראָפּט געוואָרען מיט 50 דאָלאַר אָדער 10 טעג. די אינספעק-טאָרס האָבען ערות געזאָגט דאָס זיי האָבען געזעהען איהם לייגענדיג טעגס און פלאַמבעס אויף ניט קיין כשרה „פראַנקפורטערס“.
* * *

יוסף גאָלדבערג פון „פּוירסט געשאַנאל פראָוויזשאַן קאָמפאַני, 77 לאַמבאַרדי סטריט, ברוקלין, נ. י. איז דעם 2טען מאי באשטראָפּט געוואָרען מיט 50 דאָלאַר אָדער 10 טעג. זיין ביזנעס האָט א שילד וואָס זאָגט מיר פאַרקויפּען כשר און ניט כשר. ער האָט אָבער אויפגעהאַנג-גען טעגס און פלאַמבעס אויף ניט כשרה פלייש.
* * *

לואיס זענדער, א בוטשער, פון 1504 ברוק עווע., בראַנקס, נ. י., איז דעם 10טען מאי באשטראָפּט געוואָרען מיט 50 דאָלאַר אָדער 10 טעג וואַרקאהאוז. אין זיין ביזנעס איז גע-פונען געוואָרען ניט קיין כשרה פלייש.
* * *

הערי מאַנדעל, פון 95 נאָרטא 6טע סטריט אין ברוקלין איז דעם 19טען יאָר באשטראָפּט געוואָרען דורך ברוקלין „ספעשעל סעשאַנס קאָורט“ מיט 500 דאָלאַר שטראַף אָדער 120 טעג פּרוּוואַן און שווערע אַרבייט. די אינספעק-טאָרס אונטער די פיהרערשאַפּט פון הויפט אכ-

לעף האקער, וועלכער האלט אן א בוסשער סטאָר אין פּאָבליק מאַרקט, 1387 סט. ניקאָלאַס עוועניו, ניו יאָרק, איז באַשטראָפּט געוואָרען דורך ניו יאָרקער „ספעשעל סעשאַנס קאָורט“ דעם 1טען מאַרטש מיט 250 דאָלאַר אָדער 30 טעג פּריוואַן. די אינספעקטאָרס האָבען איהם געכאַפּט פּאַרטאָגאַ אַרייַנפיהרען ניט קיין כשר'ע פּלייש. דער זעלבער „האַקער“ איז שוין 2 מאָהל באַשטראָפּט געוואָרען פאַר דער זעלבער עבירה פון מאַונט-ווערנאַן סיטי קאָורט, יעדעס מאָל צו 25 דאָלאַר.

* * *

דזשייקאַב באַנדער איז דעם ערשטען מאַרטש באַשטראָפּט געוואָרען דורך ברוקלינער „קאָורט אָוו ספעשעל סעשאַנס“ מיט 50 דאָלאַר שטראַף אָדער 10 טעג וואַוירד-האַוז. די אינספעקטאָרען איבער דער דורכפיהרונג פונ'ם כשר געזעץ אונטער מר. ז. באום, האָבען אין זיין רעסטאָראַנט אויף 1133 פּלעטבוש עוועניו, וועלכע איז געווען באַצייכענט מיט די ווערטער „פּסח'דיגע מיעלס“ אין העכערע אישע בוכשטאַבען. געפונען ניט קיין כשר'ע פּלייש.

טונגעבער איבער דער דורכפיהרונג פון כשר געזעץ, מר. ז. באום, האָבען געפונען ביי איהם טעגס און פּלאַמבעס וואָס ער האָט געפּעלשט און נאַכגעמאַכט, שטעמפּלענדיג מיט זיי די פּלייש וואָס ער האָט פאַרקויפּט פאַר כשר.

* * *

מאַלליע פּינקעלשטיין, די אייגענטימער פון אַ כשר רעסטאָראַן, 1022 איסט 168טע סט., בראַנסק, איז בעשטראָפּט געוואָרען מיט 100 דאָלאַר אָדער 20 טעג פּריוואַן דורך דעם „ספעשעל סעשאַנס קאָורט“ פון בראַנסק ביי זיין זיי צונג דעם ערשטען מאַרטש. די אינספעקטאָרס האָבען ביי איהר געפונען צונגען און אַנרערע ניט קיין כשר'ע פּליישען.

* * *

מאַרריס פּיערשטיין, דער אייגענטימער פון אַ כשר רעסטאָראַנט אויף 92—2טע עוועניו, ניו יאָרק, איז דורך ניו יאָרקער „ספעשעל סעשאַנס קאָורט“ באַשטראָפּט געוואָרען דעם 1טען מאַרטש מיט 25 דאָלאַר אָדער 5 טעג דזשייף. אין זיין אייז באַקס אין סעלער איז געפונען געוואָרען ניט קיין כשר'ע לעבער און קאַלבען פּלייש.

גאַנעלעס-ליינגער וויין קאַמפּאַני

די פּיל בעוואוסטע און בערימטע גאַנעלעס-ליינגער וויין קאַמפּאַני (פּריהער בעוואוסט אונטער'ן נאַמען מאַיערס גאַנעלעס וויין קאַמפּאַני) ווינשט אַלע רבנים פון גרייטער ניו יאָרק און אַלע רבנים פון אַמעריקא און דעם גאַנצען כלל ישראל אַ שנת ברכה ושלום, גאולה וישועה בכלל ובפרט און זאָל דער נייער יאָהר מיט-בריינגען פאַר אונז אַלעמען אַלעס בעסטעס ומוב רב עד עולם מלה.

עס געפינען זיך אין אונזער קעלער די בעסטע וויינען בעריהמט מיט זייער הדר-כשרות און קוואַליטי.

בקשוינט אייערע ימים טובים מיט אונזער פּראַכטסולען, כשר'ן, גומען וויין.

שמעלס זיך גלייך אין פּערבינדונג מיט אונז און רופּט אַפּ:

136 Ludlow Street, New York City

Phone GRamercy 7-5797